საქართველო

საქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის მთავარი კომიტეტის ორგანო.

რედაქცია და კონტორა:
ბილისი, დამფუძნებელი კრების ქ. № 5 რედაქცია და კანტორა
ია ყოველ დღე დილის 9 ს., ნაშუადღევის 2 და ნახ. საათამდის.
ტელეფონი № 15—73.
სამართი დეპეშებისათვის: თბილისი „საქართველო“ ფოსტის
ყუთი № 76

განცხადებანი:
განცხადება მიიღება ნაშუადღევის 2 საათამდის. სტრიქონი პე-
ტიტი პირველ გვერდზე 20 მ. მე-4 გვერდზე—15 მ.
ხამგლოვიარო განცხადებანი 30 სტრიქონი—700 მ. 2 ნახ. საათის
შემდეგ 100 მანეთით მეტი.

ხელის-მოწერა:
გაზეთი „საქართველო“ ქალაქსა და ქალაქს გარეთ ღირს
თვეში—600 მან. ცალკე №—25 მან.

ფასი 25 მან.

წელიწადი მეექვსე. ოთხშაბათი, ქრისტეშობისთვის 29. 1920 № 178

მოითხოვეთ ყველგან საუკეთესო ხარისხის

კონიაკი

გაწმენდილი ყურძნის არაყი და ტკბილი სასმელები დ. ი. კალანდაძისა
ბითუმად და ცალ-ცალკე თვით ქარხანაში სადგურის (ვაგზლის) ქ. № 5.

აბაშის სავაჭრო-სამრეწველო ბანკის

ოდიშის

საორგანიზაციო კომიტეტი ამით აცხადებს, რომ 27 დეკემბრიდან დაიწყება ხელის მოწერა ხსენებულ ბანკის აქციებზე.

ძირითადი თანხა ბანკისა პირველ ხანად განსაზღვრულია 5 (ხუთი) მილიონი მ.,

თი აქცია ღირს 1000 მანეთი, ოცი აქცია იძლევა ერთი ხმის უფლებას. ხელის მოწერის დროს უნდა იქნეს შემოტანილი აქციის ღირებულების ნახევარი (500 მ.) და საორგანიზაციო ხარჯების დასაფარავად ერთ დროულად ასი (100) მანეთი აქციაზე. ხელისმოწერა მიიღება 27 დეკემბრიდან 10 იანვრამდის.

აბაში-საორგ. კომიტეტში თეოფანე მეჩლაიასთან, თბილისში—ცენტრობანკში და სენაკში—საურთ. ნდობის ბანკში, ბანძაში—დავით აჯიაშვილთან, ფოთში—კომერციულ ბანკში, ბათუმში—ცენტრობანკის განყოფილებაში.

სახელმწიფო დრამის თეატრი

(ყოფილი არტისტიული—რუსთაველის პრ., № 21, ტელ. 8—07).

ოთხშაბათს, დეკემბრის 30-ს
მეხუთედ

ქეთო-ზმანია

მუსიკა დ. არაყიშვილისა.
დეკორაციები მხატვარის
ვალ. სიდამონ ერისთავისა.
სიმფონიური ორკესტრი
ან. გველესიანის ლოტბარ.
რეჟისორი: ალ. ახმეტელი.
დასაწყისი სალამოს სრულ 8 საათზე.

შაბათს, იანვრის 1-ს
დილით

...ტეს დანაშაული

რეჟისორი: ენ. გამრეკელი თორელი.
დასაწყისი 12 საათზე.

სალამოთი მესამედ

●●● ალუში ●●●

რეჟისორი: კ. ანდრონიკაშვილი.

ქართული კლუბი

ქართულ კლუბის მამასახლისთა საბჭო აუწყებს კლუბის წევრთ და მუდმივ მოსიარულეთა საყურადღებოდ:

1

თანახმად წევრთა საგანგებო კრების დადგენილებისა გადი-დებულ იქნა 1921 წლ. საწევრო გარდასახადი

წევრთათვის 500 მანეთი

მუდმივ მოსიარულეთათვის 1000 მანეთი

ბილეთების გაცემა შეიძლება ყოველ-დღე კლუბის კანტორაში გარდა კვირა-უქმე დღეებისა.

2.

ორშაბათობით და ხარასკეობით უფასო

სინემატოგრაფი

დანარჩენ დღეებში გაიმართება: კონცერტები, წარმოდგენები და ლექციები.

ვინო ფენიქსი

დღეს ჩვენს ეკრანზე მოსკოვის სამხ. თეატ. არტისტების ქდანოვისა და ხოხლოვის მონაწილეობით აჩვენებენ

სულიერი თვალნი

6 ნაწილად.

ერთად-ერთი თავისებური სიუჟეტით შექმნილი სურათია, რომელშიდაც მონაწილეობას ღებულობენ საუკეთესო არტისტიული ძალები; ამ სურათმა დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა თვით კინოს შეურიგებელ მოწინააღმდეგეებში და მრავალი მათგანი ცხარე ცრემლით ატირა. ეს სურათი ნათლად ამტკიცებს, რომ კინემატოგრაფი უთუოდ ნამდვილი ხელოვნებაა.

ხსენებული სურათის სიუჟეტი აღებულია „შემოდგომის სკრიპკები“-დან, რომელიც სახელმწიფო თეატრში დაიდგა.

სახელმწ. თეატრი

ოპერა

ოთხშაბათს, 29 დეკემბერს

კარმენ

ოპერის დასაწყისი საღამოს სრულ 8 საათზე.

ნოტა ზაქათლისათვის.

მთავრობამ მეტის მეტი დაგვიანებით ხმა ამოიღო ზაქათლის ოლქში რუს-აზერბაიჯანელ ბოლშევიკების მიერ შექმნილ ჯოჯოხეთურ მდგომარეობის წინააღმდეგ.

ის რაც ითქვა გუშინ გამოქვეყნებულ საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის ნოტაში რუსეთისა და აზერბაიჯანის სახელზე, უნდა თქმულიყო და დაწერილიყო ყოველ დღე მაისიდან დაწყებული, რადგანაც იმ დღიდან დაწყებული დღევანდლამდე ზაქათლის ოლქში ყოველს წამს ითელებოდა ხალხის ინტერესები და საქართველოს სახელმწიფოს ღირსება.

ამ ჟამად არ გვინდა განმეორება ყველა იმ საზიზღარი ფაქტებისა, რასაც ადგილი ჰქონდა და ეხლაც აქვს ამ გაუბედურებულ კუთხეში: ამის შესახებ „საქართველო“-ს ფურცლებზე ხშირად გვქონია საუბარი მკითხველთან და არა ერთხელ შევკითხებივართ მთავრობას: რა ზომების მიღებას აპირებს ის ზაქათლის ოლქში დამყარებულ წარმოუდგენელ უკანონობის მოსასპობად? გადაუდგამს საქართველოს მართველობას შესაფერისი ნაბიჯი 7—12 მაისის ხელშეკრულებაში მკაფიოდ აღნიშნულ საქართველოს უფლებათა აღსადგენად და დასაცავად? უგრძნობინებია ჩვენს მთავრობას ზაქათლის ოლქში დაშვებულ ნამდვილ ყაჩაღებისათვის, რომ საქართველო ყოველივე საშუალებით და სახელმწიფოებრივ ზომებით იცავს და ამაგრებს თავის სამკვიდრებელს, უვლის და ჰპატრონობს თავის საკუთარ მიწა-წყალს, შეურყევლად გაკაჟებული დგას თავის სანაპიროებზე?

ამ კითხვებზე ჩვენ პასუხი არ მიგვიღია!

ყოვლად შეუძლებელია აღნუსხვა იმ უამრავ ბოროტმოქმედებათა, რომელნიც რუს-აზერბაიჯანის უზურპატორებმა სხვა და სხვა დროს და სხვადასხვა სახით ჩაიდინეს ზაქათლის ოლქში! ვერვინ მოსთვლის მსხვერპლს ამ ავაზაკებისათვის შეწირულს! ვერც დაითვლება ის ზარალი, რომელიც მათგან მიეყენა ოლქის მცხოვრებლებს: მთელს კავკასიაში ყველაზე მდიდარი და მოსავლიანი ქვეყანა დღეს მთხოვრებითა და სულ-მიხდილ ადამიანებით არის დასახლებული! უხვი და დოვლათიანი მხარე დღეს უდაბნოდ არის ქცეული...

მოსკოვისა და ბაქოს გამგებლების კისრები უნდა იზნიქებოდეს იმ აუარაცხელ ცოდვებით, რაც რუსეთსა და აზერბაიჯანს მიუძღვით გაწამებულ საინგილოს მიმართ.

ზაქათლის მაგალითმა ყველაზე ნათლად გამოარკვია ბოლშევიკების სიტყვათა და საქმეთა განსხვავება: ჩიჩერინი დიდს ფიცსაც რომ სდებდეს ლორდ კერზონის წინაშე კომუნისტურ რუსეთის ლოიალობის შესახებ საქართველოს მიმართ და მედიდურათაც რომ გაიძახოდეს: ჩვენ პირველნი ვიყავით, იურიდიულად რომ ვცანით საქართველოს პოლიტიკური სუვერენიტეტი,—ზაქათლის ამბები მაინც წარუხოცელ ჩირქათ დარჩება რუსეთს და ყველა იმ „სახელმწიფოებს“, რომელნიც მის „დუდუკზე ხტუნავენ“!..

ბოლშევიკურ რუსეთმა ზაქათლის მაგალითით ბრწყინვალედ დაამტკიცა თავისი საგარეო პოლიტიკის უმთავრესი მხარე: უპირობა და ფლიდობა! სხვანაირად როგორ უნდა გაიგოთ იმ ადამიანების მოქმედება, რომელნიც ხელს გიწერენ დოკუმენტებზე, ოფიციალურად აღგითქვამენ ტერიტორიის ხელუხლებლობას, თვითონ „გეხმარებიან“ მიწა-წყლის ამოხაზვაში და რომელნიც იმავე დროს სულ ერთიანად ანიავებენ თავის ნათქვამს, ნაწერს და გატყუებენ თვალ-დათვალ?!..

ჩვენა მთავრობას წინადაც აურიცხველი საბუთები ჰქონია ბოლშევიკების აშკარა მოღალატურ მოქმედების შესახებ ზაქათლის ოლქში და აქამდისაც უნდა აღემაღლებინა საქართველოს საპროტესტო ხმა! საქართველოს მმართველი წრეები, იქნებ იმის მოლოდინში იყვნენ ამ ხნობამდე, რომ ზაქათლის ოლქის მძარცველნი „ერთ მშვენიერ დღეს“ „მორჯულდებოდნენ“ და შეიგნებდნენ თავის მოქმედების საზიზღრობას! ჩვენი მთავრობა „ითმენდა“ და სულგრძელად ელოდებოდა, როდის ინებებენ მოსკოვი და ბაქო ვალდებულებათა შესრულებას, როდის დაპენიშნავდნენ საკონტროლო, ან საარბიტრაჟო კომისიებს, როდის გასწმენდნენ ზაქათლის ოლქს თანახმად მოსკოვ-აქსტაფის ხელშეკრულებისა წითელ ურდოებისაგან და ბოლოს როდის იცნობდნენ საქართველოს სახელმწიფოებრივ უფლებებს ალაზნის გაღმა მხარეზე!?.

ამა ლოდინში სულ ერთიანად გაძარცვა ოდესღაც აყვავებული და სიუხვით სავსე ქვეყანა. ბოლშევიკების დაუსრულებელ „ობოზებმა“ მთლად დაწურეს ზაქათლის ოლქი! ადგილობრივ მკვიდრთა ნაშრომი გადავიდა ბაქო-მოსკოვში...

დადგა ახალი პერიოდი: ბოლშევიკების ჯარები გარს უვლიან საქართველოს სანაპიროებს! საქართველოს ირგვლივ ცა იკუმშება! ჩამოწვა შავბნელი ნისლი! ახმაურდნენ წითელ არმიელები: ყაზახის მაზრა რუსეთის ჯარების ნამდვილ ბანაკად გადაიქცა! ზაქათლის ოლქის მცხოვრებლებსაც საქმე აღმოუჩინეს! ზაქათლის გლეხის ნაოფლარით გამძღარი რუს-ბოლშევიკი ეხლა სამხედრო ოპერაციებში ჩააბეს: ჯერჯერობით ის სასანგრე და ტოპოგრაფიულ მუშაობას ეწევა და იცით სად? სწორედ საქართველოს ეხლანდელი მიჯნის „ახლოს“...

ჩვენი საგარეო საქმეთა მინისტრი პროტესტს უთვლის მოსკოვ-ბაქოს მთავრობებს ყველა ამ უცნაურ ამბების გამო... მაგრამ რა გამოვა ამ პროტესტიდან? მოსკოვმაც და ბაქომაც დიდი ხანია ყური მოიმძიმეს საქართველოს მხრისაკენ.

მოსკოვი და ბაქო საქართველოს კონფლიქტში იწვევენ: ბელექანში წერაქვის ჩახუნი ასე გვესმის ჩვენ...

„არ შეიძლება“.

მომარაგების სამინისტროს ხელმძღვანელები აუმხედრნენ საზოგადოებრივ აზრს! როგორია ქართველი საზოგადოების შეხედულება ამ სამინისტროზე, ეს ყოველივე ეჭვის დაუბადებლად ნათელჰყო პრესაში გამოქვეყნებულ მასალის ერთ ნაწილმა და დამფუძნებელი კრების უკანასკნელ სხდომების კამათმა. ოფიციალურ სოციალ-დემოკრატების გარდა არ მოიძებნება საქართველოში ისეთი საზოგადოებრივი წრე, რომელიც მცირედ მაინც კმაყოფილი იყოს მომარაგების სამინისტროს მოქმედებით. ყველაზე სასტიკი წერილები და მასალები მოათავსა ოპოზიციონურ სოციალ-დემოკრატიულ გაზეთმა „ახალ სხივმა“.

გაზეთი „ერთობა“, როგორც მოსალოდნელი იყო, დიდის რიხით გამოესარჩლა მომარაგებაში მო- ...ათებულ

ქუთაისის ერობის ცენტრალური საავადმყოფო
(ყოფილი სამხ. ჰოსპიტალი)
გაიხსნა პირველ ოქტომბრიდან ამა წლისა
შემდეგი განყოფილებებით.

1. ქირურგიული . . . . 120 საწოლი
2. ტერაპევტიული . . . . 140 „
3. გინეკოლოგიური და საბებიო . . . 30 საწოლი
4 კანის და ვენერიული . . . . . . 50 საწოლი
5. გადამდებ სნეულებათა . . . . . . 40 „
6. თვალის და კბილის . . . . . . 20 „

საავადმყოფოს უფროს დოსტაქრათ მოწვეულია მოსკოვის უნივერსიტეტის ყოფილი პრივატდოცენტი ა. ვ. ტიხონოვიჩი.
განყოფილებებს განაგებენ სპეციალისტი ექიმები.—
ქუთაისის ერობის გამგეობა

გიორგი ლეონიძე
იბეჭდება და 1-ლ იანვრისთვის გამოვა
ჭაშნიკი
მამუკა ბარათაშვილის პოეტიკა

თავისიანებს, მაგრამ დაქირავებულ მწერლების არგუმენტებმა მთლად დამარხეს სამინისტრო. ბოლოს ხრინწმორეულად ალაპარაკდა თვით სამინისტრო იმავ „ერთობის" ფურცლებზე. მის მეთაურე[...]ის საცოდავ ამონაკვნესს „ერთობა" მორცხვად აპირებდა მესამე გვერდის ბოლოზე. ამ არგუმენტებმა, ცხადია, მხოლოდ წინაალმდეგში დაარწმუნა „გასკეპტიკებული" საზოგადოება, რომელიც, ზოგიერთების სამწუხაროდ, იმდენად მომწიფდა, რომ მყვირალა ფრაზეოლოგიას აღარ სჯერდება და უფრო დამაჯერებელ საბუთებს გამოითხოვს.

ლიტერატურული კამათი მომარაგების სამინისტროს ხელმძღვანელებისა და მათი ავანჩავანებისა „ერთობიდან" სამარცხვინოდ დასრულდა!

მომარაგების სამინისტრომ ვერ გააბათილა ვერც ერთი მხილება მის აგენტების წინაალმდეგ მიმართული, ვერ შესძლო იმ ჩირქის ჩამორეცხა, რომელიც დღესაც ამყრალებს ქვეყანას!

მომარაგების სამინისტროს სხვადასხვა რანგის აგენტები შემჩნეულნი არიან არამართებულ საქციელში! მათი ბოროტმოქმედების დასამტკიცებლად შემოწმებული ფაქტები იყო თავის დროზე გამოქვეყნებული სხვადასხვა მიმართულების გაზეთებში.

შედეგი მოულოდნელი იყო:

სამინისტროს ხელმძღვანელები მოაგრძნენ უფრო მეტად! „ვინც რა უნდა სთქვასო, წისქვილმა კი ფქვასო!"

კაპინეთი შეაკეთეს, მაგრამ მოფუტურებულ კუთხეს არავინ შეჰხებია: ამ „რემონტისათვის" ვერ გამონახეს შესაფერისი დურგალი.

პოლემიკაში უილაჯო სამინისტრომ მიჰმართა „დალოცვილ" წარსული დროის ლონისძიებას: მე ვერ შევძელი ლიტერატურული ბრძოლის გაგრძობა და სხვასაც ჩაუკმენდავ ხმას! ჩემი უწყების შესახებ ნურაფერს ნურც იტყვით და ნურც დასწერთ! ეს აფერხებს ჩემს „ნაყოფიერ მოღვაწეობას"... ასე მსჯელობენ მომარაგების სამინისტროს ზღუდეებში მომარაგებული ადამიანები.

შინაგან საქმეთა სამინისტრომაც არ დაიყოვნა ფიცხელი განკარგულების მიცემა პოსის საყურადღებოდ და სახელმძღვანელოდ: კრინტი არ დასძრათ მომარაგების სამინისტროზე.

დემოკრატიულ რესპუბლიკის თავისუფალ პრესას ჯერჯერობით ალეკვეთა წერა:

შრომის ბეგარაზე,

ეკლესია — მონასტრებში დაცული განძეულობის გადა ანაზღ,

მომარაგების სამინისტროს „ნაყოფიერ" ოპერაციებზე!

დეპეშათა სააგენტოა, თუ რუსების აგენტურა?

საქართველოში არსებობს ერთი დაწესებულება, რომელსაც მეტად პასუხსაგები და მნიშვნელოვანი დახიშნულება აქვს, მ გრამ...

მაზედ უფრო უპასუხისმგებლო და უმნიშვნელო დაწესებულება ძალიან ცოტაა ჩვენს რესპუბლიკაში—

ეს არის „საქართველოს დეპეშათა სააგენტო", ან „გრუტა", როგორც მას ეძახიან—ეს სახელი მისთვის უფრო შესაფერიც არის.

ყოველ სახელმწიფოში არსებობს ასეთი ორგანო და მის მუშაობას განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევენ, რადგან

[...]გია ყური, რომლითაც ისმენენ უცხოეთიდან მო[...]ნობებს;

[...] ც უცქერენ სა[...]მორჩილობა[...]

[...]რით ჩვენ:

[...]რომლითაც ბოლ[...]

დებულ ცნობებს სხვა და სხვა აჯანყებების შესახებ ევროპაში; აშკარათ ჩაწყობილ ამბებს, რომელთაც მთელ ქვეყნიერებაში ავრცელებს მოსკოვი

და „დეპეშათა სააგენტო" ბოლშევიკების სასიხარულოთ ავრცელებს და ავრცელებს ამ ხმებს საქართველოში, ხოლო იმავე დროს საქართველო ებრძვის ბოლშევიზმს.

ვისი მოსამსახურეა ეს დაწესებულება?

სააგენტო უნდა იყოს ის თვალი, რომლითაც ჩვენ და უცხოეთმაც უნდა შევხედოთ საქართველოს შინაურ ცხოვრებას.

ხოლო რას ვხედავთ ამ თვალით?

—ყველაფერი, რაც რესპუბლიკაში საყურადღებო ხდება, სააგენტოს ცნობების გარეთ რჩება და მის ნახევრად გაურკვეველ, რაღაც უცნაურ სიტყვით დაბეჭდილ, ფურცლებში შედის ის ცნობები, რომელთაც სააგენტოს თანამშრომლები გაზეთებში წაიკითხავენ, ან ისეთი ხასიათის ცნობები, რომელნიც ყოველ გაზეთს შეუძლია იშოვოს;

ეს ცნობები სრულებით მოკლებულნი არიან სააგენტოს რედაქციის ყურადღებას და ისეთის ენით იწერებიან, რომ გაზეთებს მათი ხელმეორეთ შედგენა უხდებათ.

ამავე დროს სააგენტოს არავითარი კავშირი არა აქვს. არამც თუ პროვინციასთან, ისეთ ცენტრებთანაც კი, როგორც ქუთაისი-ბათომი-ფოთია და მთელი მისი ინფორმაცია თბილისის ზოგიერთ დაწესებულებათა მოქმედებით თავდება.

სააგენტოს მთელი ყურადღება მიპყრობილია იქითკენ, საითკენ არ უნდა იყოს მიპყრობილი და არ ექცევა ყურადღება იმას, რასაც უნდა განსაკუთრებული ყურადღება ექცეოდეს!

და განა ეს გასაკვირია?

ასეთი დაწესებულების სათავეში ყოველ სახელმწიფოში სდგას გამოცდილი და ნასწავლი ჟურნალისტები, რომელთაც პოლიტიკურიალლოც აქვთ და საქმეც ჯეროვანად იციან,

„საქართველოს დეპეშათა სააგენტო" კი ჩაუბარებიათ

„ეშმაკისათვის"

რომელიც პროფესიული მასხარაა და

„ეშმაკის მათრახის" იუმორისტი?

რა გასაკვირია, რომ ესეთმა პირმა გაამასხარაოს ყველაფერი!

და რადგან ბუნებრივია, რომ უვიცი „ეშმაკი", სააგენტოს მართველის სკამზედ მხოლოდ ფირმისთვის შეიძლება, რომ იქნეს, მთელი დაწესებულება ხელთ უგდიათ რუსეთიდან გადმოხვეწილ რუსებს.

და მათ მეთაურობს ერთი პეტროგრადელი ებრაელი რეპორტიორი, რომლის სითამამე იქამდე მიდის, რომ ფსევდონიმათ

აბაშიძე დაურქმევია!

ესეთი ოინები ადვილი გასაგებია.

და ალბათ ამ „აბაშიძის" წყალობით მთელი სააგენტო, „რუსების ბიუროდ" გადუქცევიათ და მათი თავხედობა უკვე იქამდის მიდის, რომ ქართულ გაზეთების რედაქციებს განსაკუთრებით საყურადღებო მასალებს რუსულად დაბეჭდილს უგზავნიან!

რას ნიშნავს ეს? სად ვცხოვრობთ? ან ვისთან გვაქვს საქმე?

განა მათი დაცინვისათვის ისიც არ კმარა, რომ სააგენტოს შენობის წინ გამოფენილ პლაკატები რუსულად დაწერილი ახირებული ხელით არის, ხოლო ქართულს გაჭირვებით თუ წაიკითხავთ.

და ამიტომ ხალხი მხოლოდ რუსულ პლაკატების წინ სდგას და ქართულ ნაწერებს იშვიათად თუ ვინმე დააკვირდება.

და ამავე დროს სააგენტო დიდ სუბსიდიას იღებს და რედაქციების მიმართ კი,

—დაუშვებელ სპეკულიაციას ეწევა!

ჩვენ გვინდა ვიცოდეთ აქცევს თუ არა ამას ყურადღებას ის უწყება, ვისაც ეს სააგენტო ემორჩილება?

ახალ სახელმწიფოთა საკითხი ერთა ლიგის სხდომაზე ქ. ჟენევაში.

თფილისი დეკემბრის 28. შვეიცარიაში დაარსებულმა „ყოფილ რუსეთის იმპერიის ტერიტორიის საზღვრებში აღმოცენებულ ახალ სახელმწიფოთა დამოუკიდებლობის დამცველმა საზოგადოებამ" ერთა ლიგას მიმართა განსაკუთრებული მემორანდუმით, სადაც ეს საზოგადოება მხარს უჭერს ერთა ლიგიში ახალ სახელმწიფოთა მუშაობა—მონაწილეობის მიღების უფლებას. მემორანდუმს თან დართული აქვს განსაკუთრებული მოხსენება საქართველოს შესახებ, რომელსაც ხელს აწერს ჟენევის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის დეკანი პოლმორიო.

საბჭოთა რესპუბლიკები და საქართველო.

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ნოტა შეიმანსა და ჰუსეინოვს.

საგარეო საქმეთა სამინისტროს საინფორმაციო ბიუროსაგან.

საგარეო საქმეთა სამინისტრომ დეკ. 27 შემდეგი ნოტით მიმართა რ. ს. ფ. ს. რ. სრულ უფლებიან წარმომადგენელს საქართველოში ბ ნ შეიმანს და ა. ს. ს. რ. საგარეო საქმეთა კომისარ ჰუსეინოვს ბაქოში. პირი ამ ნოტისა გაეგზავნა საქართველოს სრულ უფლებიან წარმომადგენელს მოსკოვში საქ. სრულუფლ. წარ. ბაქოში და ა. ს. ს. რ. წარ. თბილისში.

„მიუხედავად თქვ ნი მრავალ გზის დაპირებისა, რომ მიიღებდით სასწრაფო ზომებს ნავთის სამარშრუტო მატარებლების საქართველოში გამოსაშვებლად დეკ. 5 დან საქართველოში არ შემოსულა არც ერთი ცისტერნი ნავთის პროდუქტი.

ამ ჟამად ა. ს. ს. რ. ტერიტორიაზე დაკავებულია სპეციალურად ნავთის პროდუქტისათვის გაგზავნილი საქართველოს ექვსი სამარშრუტო მატარებელი 240 ცისტერნით და 12 ორთქმავალით, რომელთაც თან ახლავთ 24 საორთქმავლო და 12 საკონდუქტორო ბრიგადა და ჩვენის ცნობებით რ. ს. ფ. ს. რ. და ა. ს. ს. რ. მთავრობები სარგებლობენ ამ მატარებლებით რკინის გზის ლიანდაგზე საკუთარ ნავთის რეზერვუარების ასავსებლად.

ამას გარდა წინაალმდეგ თქვენის ნოემბრის 23 № 3361 ნოტაში განცხადებისა, დღემდის არ არის მიღებული არავითარი ღონის ძიება საქართველოსა და აზერბაიჯანის რკინის გზებს შორის სატელეგრაფო კავშირის აღსადგენად რაც ჩვენი რკინის გზის უწყებას ართმევს საშუალებას გაიგოს რა ბედი ეწვია ა. ს. ს რ. ტერიტორიაზე მყოფს ჩვენს სამარშრუტო მატარებლებს და მათ ბრიგადებს.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობა სთვლის ამ ფაქტს ჩვენი მატარებლების და ბრიგადის დაჭერას, რომელიც არაფრით არ იყო ჩვენის მხრით გამოწვეული და რაც წარმოადგენს ნოემბრის 14 შეთანხმების დარღვევას. ხოლო რ. ს. ფ. ს. რ. და ა. ს. ს. რ. მთავრობათა მიერ საჭიროებისათვის სარგებლობას ჩვენი მატარებლებით, რომელთაც ჰქონდათ სპეციალური დანიშნულება, არ შეიძლება გაუკეთდეს სხვა გვარი კვალიფიკაცია, თუ არ სრულიად დაუშვებელი უგულებელყოფა საქართველოს რესპუბლიკის ინტერესებისა.

ამისათვის ჩემი მთავრობის დავალებით ვაცხადებ ენერგიულ პროტესტს და კატეგორიულად ყოველ მიზეზის გარეშე მოვითხოვ ჩვენი სამარშრუტო ნავთიანი მატარებლების და მათი ბრიგადების დაუყოვნებლივ განთავისუფლებას და საქართველოში გამოშვებას № 11316. საგარეო საქმეთა მინისტრის მაგიერ კ. საბახტარიშვილი.

(ს. დ. ს.)

უცხოეთში

500.000 ახალი სახლი.

ქალაქებმა და ერებმა ინგლისში სამაგალითო საქმე მოაწყვეს. ხუთი წლის განმავლობაში ისინი აშენებენ 500.000 ახალ სახლს, აქედან 50,000 უკვე დაწყებულია 500.000 ახალი სახლი ინგლისს უჯდება 2000.000.000 დოლარი ე. ი. 400.000.000 გირვ. სტერლინგი. მთელი ეს თანხა დაიფარა შინაგანი სესხით, რომელიც გამოუშვეს ქალაქებმა და ერობებმა. სესხი აქვს—პროცენტიანი. პროცენტების დასაფარავად ქალაქებმა და ერობებმა გაადიდეს საერთო გადასახადი თითო გირვ. სტერლინგზე თითო პენსით (სტერლინგი უდრის 20 შილინგს, შილინგი—12 პენსს) თუ ქალაქები და ერობები მოითხოვენ, ცენტრალი მთავრობა მათ დაეხმარება. ჯანმრთელობის სამინისტროს სახელით მინისტრის თანაშემწემ ბ. კინგსლეი ვუდმა განაცხადა, რომ სესხმა ყოველ მოლოდინს გადააჭარბაო (ვაშინგტონ პოსტ)

ვალიუტის საკითხი.

ინგლ. გაზ. „ტაიმსი" სვამს კითხვას: რა გავლენა აქვს ქ ლალდის ფულის გამრავლებას მის ყიდვით ძალის შემცირებაზე? პასუხად მოჰყავს შემდეგი ცხრილი, სადაც აღნიშნულია თუ რამდენათ გამრავლდება ამა თუ იმ ქვეყანაში ქაღალდის ფულის რაოდენობა 12 დღის მანძილზე და რამდენათ საჭირო გახდა იმავე დროში ფულის გამრავლება ერთი გირვ. სტერლ. ღირებულების შესაძენათ.

ციფრები ყველა ქვეყნებისათვის მოყვანილია სტერლინგებით (სიტყვა მეტი ნიშნავს რამდენით გამრავლდა, სიტყვა ნაკლები ნიშნავს რამდენით შემცირდა):

ქვეყნები	რამდენი ათასი გირ. სტერლინგ. გამრავლდა ქაღალდის ფული.		რამდენით უფრო მეტაქსაჭირო ერთი გირ. სტერლ. ღირებ. შესაძ.
საფრანგ.	მეტი 112 564	მეტი	48
ბელგეთი	„ 33 582	„	42
იტალია	„ 221, 248	„	113
შვეიცარ.	ნაკლები 394	ნაკლები	7
საბერძნ.	მეტი 2.548	მეტი	42
ესპანია	„ 12,256	„	9
პორტუგ.	„ 31,212	„	150
ჰოლანდია	„ 1,930	„	1
გერმანია	„ 1,545,244	„	111
ავსტრია	„ 298,786	„	9
რუმინია	„ 29 499	„	31
ნორვეგია	„ 2098	„	38
შვეცია	ნაკლები 37	ნაკლები	2
დანია	მეტი 5929	მეტი	28
ფინეთი	„ 8808	„	25

აქედან ცხადია: ფულის ფასი იქ უფრო დაეცა სადაც ქაღალდის ფული მეტი გამოვიდა, და რომ ყიდვითი ძალა გაცილებით უფრო ჩქარა დაეცა ვიდრე გამრავლდა ქაღალდის ფულის რაოდენობა. მაგ. საფრანგეთში ქაღალდის ფულის რაოდენობა გამრავლდა 12 დღის მანძილზე 8 პროც., ფულის ყიდვითი ძალა კი იმავე დროში დაეცა თითქმის 50 პროცე—თ.

საბჭოთა რუსეთი და გერმანია.

ბერლინში მყოფმა საბჭოთა რუსეთის წარმომადგენელმა ექიმმა კოპპმა საპროტესტო ნოტა გადასცა გერმანიის გარეშე საქმეთა მინისტრ ფონ-სიმონს. კოპპი პროტესტს აცხ. იმის გამო, რომ გერმანიის მთავრობამ აუკრძალა ექვს ბოლშევიკ ექსპერტს გერმანიაში შესვლა. მათი ყოფნა კი აუცილებელი იყო რუსეთის მთავრობის მიერ გერმანიაში შენაკვეთთა და სხვა სავაჭრო ხელშეკრულებათა და ურთიერთობის გასაბათილებლად. (ლ'ანტანტ)

მოკავშირეთა ვალი ამერიკაში.

მოკავშირეთა ამერიკისადმი მთელი ვალის ჯამი უდრიდა 9.565.091 511 დოლლარს. აქედან გადაიხადეს 114.540. 505.

ინგლისა მართებს 4.277 მილიონ დოლლარი, გადაუხდია 80.181.641 დოლ. საფრანგეთმა გადაიხადა 31. 449.307 დოლლარი, ჰმართებს კიდევ 2.956,028,608 დოლ. ბელგიამ გადაიხა და 10 ათასი დოლლარი, ჰმართებს 349. 214, 467 დოლ. რუმინეთის მდგომარეობა უფრო უკეთესია: გადაუხდია 1.794, 180 დ., ვალი ჰქონდა 25 მილიონი დოლლარი. სერბეთმა გადაიხადა 605,236 დოლ., დარჩა ვალი 26.780,465 დოლ. რაც შეეხება რუსეთს. მას ისევ ჰმართებს 188 მილიონი დოლლარი. საბერძნეთსაც ჯერ არაფერი გადაუხდია 10 მილიონიან ვალიდგან.

[illegible]

ს. დ. ს. ს. გ. ცნობები.

„ტანი" საქართველოს შესახებ.

პარიჟი. „ტანი" იუწყება: საქართველოს მთავრობა, სავაჭრო ბალანსის გასაუმჯობესობლად, სახელმწიფო ხარჯების შესამცირებლად და მოქალაქეთა მოხმარების გასაუმჯობესებლად ენერგიულ ზომებს ატარებსო.

ხარჯების ეკონომიისათვის რესპუბლიკის საზღვრებში აკრძალულია ფუფუნების საგნების შემოტანა. ამასთანავე მიღებულია მთელი რიგი ზომებისა, რომელთა განხორციელება რესპუბლიკის ეკონომიურ ცხოვრებაზე გამაჯანსაღებელ გავლენას იქონიებს.

„ტანი" აზერბეიჯანის შესახებ.

„ტანი" იუწყება: აზერბეიჯანის მთავრობა, რომელიც განჯაში იმყოფება, ბაქოს რუსებისაგან განთავისუფლების დიდ სურვილს იჩენს. განზრახულია ბოლშევიკებთან მოლაპარაკების გამართვა. ამასთანავე აზერბეიჯანის მოღვაწეები ვალად იღებენ თავის თავზე მიაწოდონ ბოლშევიკებს ყოველთვიურად განსაზღვრული რაოდენობა ნავთისა. თავის მხრით ბოლშევიკებმა აზერბაიჯანის ტერიტორია სამი დღის განმავლობაში უნდა დატოვონ და უნდა შეწყვიტონ ბოლშევიკური პროპაგანდა.

— საფრანგეთის პრესა იუწყება: ამერიკის მთავრობა ოსმალეთსა, სომხეთსა და ბოლშევიკებს შორის მოლაპარაკებაში მონაწილეობის მისაღებად სომხეთში თავის წარმომადგენლად შერეონს ნიშნავსო.

ამერიკა და სომხეთი.

ნიუ იორკი. გავას რეიტერის სააგენტო ადასტურებს ცნობას ამერიკის მთავრობის მიერ სომხეთის საკითხებში მონაწილეობის მისაღებ მორგენის დანიშვნის შესახებ.

ლოიდ-ჯორჯი გაფიცვების შესახებ.

ლონდონი. ლოიდ-ჯორჯმა მუშათა მიტინგზე ტაიმს ვიელის ცნობით, შემდეგი სთქვა: „წარსულ გაფიცვების დროს მუშათა ბელადებმა სურვილი გამოიჩინეს ღირსეული შეთანხმება მოეხდინათ მთავრობასთან. შემჩნეული იყო განსაზღვრული ტენდენცია-არ ესარგებლად ინგლისის წყობილებისათვის შექმნილ საშიშ მდგომარეობით, მაგრამ ეს მუშათა უმეტესობის მიერ უარყოფილ იქმნა, რამაც ერთხელ კიდევ დაამტკიცა, რომ ინგლისის მუშები სცხოვრობენ საერთო ეჭვიანობის ატმოსფერაში, რომელიც მუშათა ბელადებზედაც ახდენს გავლენას. შემდეგ ლოიდ ჯორჯმა განაცხადა: ინგლისი არ შეუშინდება ნაწილს საზოგადოებისას, მაგრამ მთავრობა საზოგადოების ყველა ნ წილს სამართლიანად უნდა ეპყრობოდეს. ლოიდ-ჯორჯმა ჰირი უწოდა უკიდურეს პარტიათა პროპაგანდას, რომელთა წარმომადგენელებიც ყოველ გვარად სარგებლობენ ტრედ-უნიონთა წინააღმდეგ საბრძოლველად. დასასრულ ლოიდ-ჯორჯი შეჩერდა ირლანდიის საკითხზე და გამოსთქვა რწმენა, რომ ირლანდიასა და ინგლისის შორის წინანდელზე უკეთესი დამოკიდებულება დამყარებაო. ჩვენ წინადადებას ვაძლევთ ირლანდიის არა დამორჩილებისა და მონობისას, არამედ თანამშრომლობისას.

ვილჰელმის გასამართლება.

ლოიდ ჯორჯმა იმ შეკითხვაზე, თუ ამდენ ხანს რათ არ გაასამართლეს ვილჰელმი, უპასუხა: მიღებული იყო ყოველგვარი ზომა დიპლომატიური ზედგავლენის მოსახდენად, მაგრამ ყველაფერი უშედეგოთ დარჩა. ჰოლანდია აცხადებს, რომ მას უფლება აქვს ვილჰელმს თავშესაფარი მისცეს; მოკავშირეები ერთსულოვან პროტესტით კმაყოფილდებიან, რადგან ამის გამო ომის დაწყება უაზრობა და სისულელე იქნებოდა.

ლიონის ცნობები.

იტალიაში

ფრანგული პრესა აქვეყნებს რომიდან მოსულ ცნობას, რომლის თანახმად ზარაში მყოფი ლეგიონერები და მოხალისეები იტალიის რეგულიარულ ჯარებს დანებდნ.

სოციალისტების კონფერენცია.

მარსელ სემბემ, პარიზის დეპუტატმა, რომელიც ეკუთვნის მემარცხენეთა ფრთას და ცენტრს წარმოსთქვა სიტყვა და განაცხადა, რომ რუსეთის რევოლიუცია არ შეეფერება საფრანგეთსო. ის ბოლშევიკების დღევანდელს მდგომარეობას მეტად სერიოზულათ სთვლის. სემბა ამტკიცებს, რომ ფრანგებს უფრო ადვილად შეუძლიათ შეუერთდენ ინგლისის სოციალისტურ მოძრაობას, ვიდრე რუსეთისას, რომელიც უარყოფს ჟორესის თეორიასო. ორატორმა დაასრულა: „ჟორესის სიმართლე უწინაალმდეგება მოსკოვის თეორიას და თქვენ ცდებით, რომ შესაძლებელია იმ მეთოდებით ხელმძღვანელობა, რომელიც საბჭოთა რუსეთშია გაბატონებული.

საბერძნეთი და მოკავშირენი.

საბერძნეთის ადმირალმა კუნდურიოტისმა განაცხადა: საბერძნეთის მდგომარეობა დამოკიდებულია უფრო მოკავშირეებზე, ვიდრე საბერძნეთის ხალხისა და კონსტანტინეზე. მას იმედი აქვს, რომ მოკავშირენი საბერძნეთს დახმარებას აღმოუჩენენ და ამით უზრუნველყოფენ აღმოსავლეთში მშვიდობიანობას.

ელჩთა კონფერენცია.

ელჩთა კონფერენციის სხდომაზე, რომელიც საგარეო საქმეთა სამინისტროში ჟიულ კომბონის თავმჯდომარეობით შესდგა, განიხილეს გენ. ნოლესა და გერმანიის მთავრობის შორის მიწერ—მოწერა სამოქალაქო თავდაცვის განიარაღების შესახებ. გადასწყდა ერთხმად შეეკითხონ მოკავშირეთა მთავრობას ამ საკითხზე და იმავე დროს მოიწვიონ მოკავშირეებმა კომიტეტი ვერსალში, რომ შეადგინონ სასწრაფო პატაკი, მოკავშირეებზე გადასაცემად, თუ რამდენათ შესრულებულია ამ ჟამად ვერსალის ხელშეკ. პირობები.

ვივიანის წერილი.

დეპუტატთა პალატაში მომხდარ კამათის გამო ვივიანი „პტი პარიზიენში" სწერს: ამ კამათმა ის აზრი დაადასტურა, რომ თუ საფრანგეთი გერმანიას არ ენდობა, ენდობა თავის თავს და თავის მოკავშირეებს და რომ საფრანგეთი ფიქრობს მიაღწიოს სამართლიანობას. ან დრე ლეფევრმა შიში გამოსთქვაო. გარდა გძობს ვივიანი, რომ საფრანგეთის მართლები და სხვა სამხედრო პირები, რომელთა წინაშეც ჩვენ ვალდებულნი ვართ, კმაყოფილდებიან მხოლოდ განიარაღებით, მაგრამ ისინი პასუხისმგებელი არ არიან პარლამენტის წინაშე და ამიტომ მე მათ არ ვმტყუნებო. ვივიანი იგონებს იმას, რომ მან, როგორც საზავო კომისიის თავმჯდომარემ ამას წინეთ უპასუხა მარსელ კაშენს, რომელიც განიარაღებას მოითხოვდა. ვივიანმა სთქვა რომ მგლები [...] ომის პერიოდი დასრულდა. მეორე, მელიც ამ ჟამად არის ზავზე პირის წერის პერიოდი, მესამე—იქნება რომელიც ჯერ კიდევ საბოლოოდ დამყარებულა, მაგრამ როგორც ვფიქრობენ, რომ საკმარისია ხელის წერა და ყოველივე თავის თავად გადება. საჭიროა ყველა ემსახუროს [...] რთო მიზანს და ნათელია, რომ იმ[...] რომელმაც კაც ბრიომის გასანთავისუფლებლად სისხლი დღვარა უფლება [...] ჩვენების მიც მისა. ცხადია, რომ ხელშეკრულების აღსრულება უნდა [...] რუნველყოთ მ გ. უაზრობა იქნებო[...] ვფიქრობ, რო ერთი ლიგა უხელმძღვანელებს ზავს. რაც შეეხება ვერსალის ხელშეკრულებას ჩვენ უნდა მზად ვიყოთ დავიცვათ მთელი ქვეყნის წინაშე ჩვენი უფლება. ამავე საგნის შესახებ ილაპარაკა პოლკ. ფაბრმა და ლეგმა. ლეგის სიტყვამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ევროპაში. ჩვენ არა გვსურს ხელშეკრულების ძალდატანებით გადახილვა, ჩვენ გვსურს მისი ასრულება და ამას მივაღწევთ მტკიცე-ენერგიით. ვერსალის ხელშეკრულება ძალას დაკარგავდა, რომ იგი მარტო საფრანგეთს მიეღო. მას აქვს მნიშვნელობა იმ ზნეობრივ ავტორიტეტის და მტკიცე კავშირის გამო, რომელიც მოკავშირეთა შორის არსებობს.

რ. ს. ფ. ს. რ. საქართველოში მყოფ სრულ უფლებიან წარმომადგენელთან არსებულ ბეჭდითი ბიუროს ბიულეტენიდან.

ვლადიკავკაზის მშრომელთა პროტესტი

ვლადიკავკავი. დეკემბრის 25. დეკემბრის 20 ს ვლადიკავკავში შესდგა საპროტესტო მიტინგი საქართველოში ბოლშევიკების დევნის გამო და კერძოდ თბილისში საგანგებო რაზმის მიერ კომუნისტების შეურაცყოფის გამო. მიტინგზე გამოვიდენ პასუხმგებელი ორატორები კომუნისტური პარტიიდან ამხ. მინკევიჩი, გორელი და აგრეთვე წითელი ლაშქრისა და პროფესიონალურ კავშ. წარმომადგენელნი. გამოტანილ იქნა პროტესტის რეზოლიუცია.

ოსმალეთის დიპლომატი სევრის ხელშეკრულების შესახებ.

სტამბოლი. დეკემბრის 6. გაზ. „პრიორია"-ს ცნობით ოსმალეთის დიპლომატმა სევრის ხელშეკრულების შესახებ განაცხადა შემდეგი: „სევრის ხელშეკრულებას ხელი მოაწერა მხოლოდ მთავრობამ და არ მომხდარა პარლამენტის მხრით რატიფიკაცია.

ეს გარემოება არ უნდა დაივიწყონ ვენიზელოსის დამმარცხებლებმა. იმათ იციან რომ, ამ ხელშეკრულების ზოგიერთმა მუხლებმა გამოიწვია დავა და მიიღეს საყურადღებო შესწორებები.

შეიძლება თუ არა დღევანდელი მომენტი ჩაითვალოს ხელსაყრელად და ეს ხელშეკრულება სარატიფიკაციოდ წარადგინოს ლონდონის, პარიზის და რომის პარლამენტებს? შეუძლია თუ არა საბერძნეთს იმედი იქონიოს, რომ ევროპა დაიცავს ამ ხელშეკრულებას, თუ კი საბერძნეთის ტახტს კონსტანტინე დაუბრუნდება? ჩემის აზრით ვერა. წინააღმდეგ, მე მგონია ლონდონში პრემიერთა თათბირი ხელახლა დაუბრუნდება ხსენებულ ხელშეკრულების გადასინჯვას, ვინაიდან საბერძნეთი აშკარად უარს აცხადებს წინანდელ მთავრობისაგან მიღებულ უფლებებზე და ვალდებულებებზე".

ლიტვა-პოლონეთის შეთანხმება

ვილნო. 3 დეკემბერი ლიტვის მთავრობასა და დიპლომატიურ წრეებთან ახლო მდგომმა ერთმა პირმა განაცხადა, რომ ლიტვა—პოლონეთის შეთანხმების შესახებ საკითხის განხილვა გადატანილ იქნება ვარშავაში სადაც ატმოსფერა უფრო ხელსაყრელია. რადგანაც შესაძლებელია ანტიბოლშევიკური ბლოკის გავლენა, ამიტომ ლიტვა-პოლონეთის სფეროებში ვილნოს პლებისციტის მოხდენას ავვიანებენ. ლიტვის მთავრობა განწყობილია პლებისციტის წინააღმდეგ, რადგანაც ჰგონიათ, რომ კარდინიის მსგავსი ნეიტრალური ჯარები პოლონეთის მხარეს იქნებიან. შესაძლებელია საბჭოთა რუსეთის პროტესტიც, ვინაიდგან უცხო ჯარების შემოყვანა არ არის სასარგებლო საბჭოთა რუსეთისათვის და ჰქმნის ისეთს ატმოსფერას, რომელიც ხელსაყრელი იქნება თეთრგვარდიელებისთვისაო.

— —

საქართველოში მყოფ რ. ს. ფ. ს. რ. სრულ უფლებიან წარმომადგენელთან არსებულმა ბეჭდვითი ბიურომ ოსმალეთის დიდი ეროვნული კრებობის მთავრობის საქართველოში მყოფ წარმომადგენელისაგან მიიღო შემდეგი განცხადება:

„უარსა ვყოფ რაიმ უსაფუძვლო ხმებს, ვითომც ოსმალეთის ჯარი ალექსანდროპოლში აგროვებს სურსათსა და სხვა სანოვაგეს ოსმალეთისათვის, ვაცხადებ რომ ეს ხმები მოკლებულნი არიან ყოველგვარ საფუძველს და შედეგია ბოროტგანზრახულ პროპაგანდისა, ოსმალეთის ჯარს, გარეშე სამხედრო ალაფისა, რომელიც მას ჩაუვარდა ხელში ლაშქრობისას და რაც აუცილებლად ეკუთვნის ყველა მიმხდომ ჯარს,—არც არაფერი წაუღია და არც სადმე გაუგზავნია რამე გადაზიდვა ალექსანდროპოლიდანა და ყარსიდან სურსათის ეკუთვნით ამერიკელებს და ხდება მათგანვე მათ პირადი თაოსნობითა და თხოვ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შეეხება საქონლისა და საგ
კვიზიციას გუმბრში, რომელ
ნ ბოლშევიკები თანახმად
ს პრინციპებისა,—ეს ოსმალე
ს სრულიადაც არ ეხება.
დიდი ეროვნული ყრილობის
ბიანი წარმომადგენელი სა
ში ქიაზიმი''.

საბჭოს არჩევნებისა-
ამომრჩეველთა აღწერა
ლის 1 იანვრისათვის.

ქის აღწერა გაგრძელდება
ლაქი დაყოფილია 50 სარჩევნო
კომისარიატის ხელ. ძღვანილი
ინებიან მოთავსებული 1 ლ
ლაქის სასწავლებელი ოლღის
—სახელმწიფო დრამატიული
შენობა 3 ე ,,—ქალთა მე13
შენობაში 4 ე ,,—სახელოსნო
ის შენობა ეკზარხ. მოედ
ლაქის სამკურნალო ვარანცო
ე ,,—ნადრქინის თავშესაფარი
ქ. 7—ე ,,—საზამ
შენობა ავლაბრის კლუბი.
რველ კომერციულ სასწავლე
ობა ნიკოლოზის ქ-ზე.
ქალაქის სკოლა ჩერქეზოვის
29 პეტრე დიდის სახელობა
ქალაქის სახალხო სახლი კი
ბოტეს სახლი ქალაქის სკო
ბა.
ტექნიკური რკინის გზის სა
ი შერემეტევის ქუჩა.
საზურთალოს თეატრი.
ს, 28 დეკემბერს, საღამოს
ქალაქის თვითმართველობაში
ია აღმწერლების და ხელმძ
ს სხდომა ინსტრუქციასთან
დ.

ლი ამბები
სამინისტროებში

ად მოქმედების სამინისტროში.
ქის მაზრაში გაიგზავნა მუშა
თა პირველი პარტია, რიცხვით
სახლებულთა საჭიროების და-
ილებლად. მიწად მოქმედების
ების განყოფილებას წინადადე-
მოკლე ხანში კიდევ გააგზავ-
ა საქონელი.
ნანსთა სამინისტროში. სავაჭ-
რამ ფინანსთა სამინისტროს
ა მოხსენება გადასახადთა მო-
ნორმების გადასინჯვის საკითხის
მოხსენებაში აღნიშნულია, რომ
ლი ეკონომიური მომენტი ძლი-
ნულია სამშობლოს ვაჭრობა-
ის მძიმე მდგომარეობის გა-
მო, ასეთს დროს განსაკუთრებით საჭიროა მტკიცე ეკონომიურ პოლიტიკის გატარება, რათა უფრო არ გაუარესდეს ეკონომიური მდგომარეობა. მოხსენებაში აღნიშნულია, რომ ფინანსთა მინისტრის წინადადებით, სავაჭრო სამრეწველო პალატას დაავალეს საბჭოს სამმართველოს უფროსთან ერთად გამომუშავება საბაჟო გადასახადთა ახალი ნორმა. ამ ნორმის გამომუშავების დროს სახეში იყო მიღებული საკუთარი მრეწველობის უქონლობა, საჭიროება სასოფლო სამეურნეო იარაღებისა და დასამუშავებელ ნედლი მასალისა. ამ ქამად საჭირო შეიქნა საბაჟოს მომქმედ ტარიფის გადასინჯვა. საკითხის გადასინჯვის დროს გადასწყდა არ გადიდებულიყო გადასახადი, და რომ მიეღოთ ეს გადასახადი ოქროთი ან ოქროს კურსის თანახმად. სავაჭრო სამრეწველო პალატა უკეთებს რა თავის მოხსენებაში ანალიზს თუ რა გავლენას იქონიებს გადასახადის ოქროთი გადახდა მოითხოვს საერთო ეკონომიური გეგმის შემუშავებას და აღნიშნავს, რომ საჭიროა განიხილოს ფინანსთა სამინისტრომ არა მარტო საბაჟო ტარიფი, არამედ მომქმედი გადასახადები, საშუალო ნორმის გადასახადის გამოსამუშავებლადო. ეს საჭიროა მით უმეტეს, რომ არ მოხდეს განსხვავება ერობებისა, ქალაქებისა და სახელმწიფოებრივ გადასახადების შორის''.

შრომის სამინისტროში. შრომის სამინისტრომ ყოფ. ამიერ-კავკასიის უნივერსიტეტის პროფესორებისა და მოსამსახურეთა 1921 წლის 1 ივლისამდე ჯამაგირის მიღების უფლების შესახებ შემდეგი დასკვნა გააკეთა: „სახალხო განათლ. სამინისტროს, როგორც სახელმწიფოს ორგანოს რომელიც განაგებს ყოფილ უნივერსიტეტის ქონებას, მოვალეობას შეადგეს დააკმაყოფილოს უნივერსიტ. მოსამსახურეთა და მასწავლებელთა პრეტენზიები მის განკარგულებაში გადაცემულ ქონების ღირებულების ფარგლებში ამ მოვალეობიდან სამინისტროს განთავისუფლება შეიძლება მხოლოდ იმ მასწავლებელთა და მოსამსახურეთა მიმართ, რომლებიც უნივერსიტეტის შემდეგ სახელმწ. სამსახურში გადავიდნენ. დაკმაყოფილება უნდა მიიღონ არა მარტო მასწავლებლებმა, არამედ უნივერსიტეტის ყველა მოსამსახურეებმა. ივლისში მზრუნველობის კომიტეტის მიერ დაწესებული მომატება გაუქმებულად უნდა ჩაითვალოს, ვინაიდან მაშინ მათ მიეცათ დახმარება. აგვისტოს მომატება კი უნდა მიეცეს დათხოვნილ მოსამსახურეთ.

სხვა და სხვა.

მუნიციპალური არჩევნები. ქალსაბჭოს მომავალ არჩევნების მოსამზადებლად, თვითმართ. წევრის ხახანაშვილის თავმჯდომარეობით საგანგებო კომისია შედგა.

სასურსათო საქმეები. სასურსათო განყოფილება აწყობს საზოგადოებრივ სასადილოებს, საავადმყოფოებს, თავშესაფარებსა და სხვა და სხვა დაწესებულებებსა და სამრეწველოებს, რომ მათ მოსამსახურეთ და მუშებს დაითმობათ კარტოფილი, ფუთი 1200 მან. და ხახვი 1400 მან. ფუთი.

ფრენოსნობა. დეკ. 14 სამხედრო მფრინავმა კაპ. სეხნიაშვილმა საინტერესო ფრენა გამართა. აპარატი 5500 მეტრი სიმაღლეზე ავიდა, ე. ი. კავკასიის ქედზე ბევრად უფრო მაღლა. ფრენის დროს მეთვალყურე კაპ. იაკობაშვილმა კინემატოგრაფიული საინტერესო სურათები გადაიღო ყაზბეგის მწვერვალისა.

შრომის ბირჟა. შრომის ბირჟა ვალდებულთა სამობილიზაციო კომისია ამით აცხადებს, რომ ბირჟა ვალდებულთა მოძებნა და დაკავება მინდობილი აქვს ყველა რაიონებში საგანგებო კომისიის წევრებს სათანადო მანდატებით. არც მილიციონერებს და არც კერძო გვარდიელს უფლება არა აქვთ ამ ნიადაგზე მუშაობისა. ისინი ვალდებული არიან მხოლოდ კომისიის წევრებს გაჰყვენ და დახმარება აღმოუჩინონ.

— საგარეო საქმეთა სამინისტროს ბიუროსაგან. დეკ. 27 საღამოს თავისი თანამშრომლებითურთ გაემგზავრა ტფილისიდან ანგორას დამფუძ. კრების თავმჯდომარის ამხანაგი საქართველოს სრულ უფლებიანი წარმომადგენელი ანგორაში ს. გ. მდივანი. მასთან ერთად გაემგზავრა ანგორის საგარეო საქმეთა მინისტრი ბექირ სამი-ბეი.

სიმფონიური კონცერტი*)
ბეეთჰოვენის 150 წლის დღე.

17 დეკემბერს, 150 წლის შესრულების გამო ბეეთჰოვენის დაბადების დღიდან სახელმწიფო თეატრში გაიმართა სიმფონიური კონცერტი. ამ კონცერტზედ ქართველმა საზოგადოებამ მოისმინა დისკო ბრწყინავ კომპოზიტორის მარად ახალი და უბერებელი თხზულებანი. მეც ვუსმენდი ამ საღამოს ბეეთჰოვენის ნაწარმოებს და ვფიქრობდი რომ მართალი არ უნდა იყოს ის აზრი როცა ამბობენ: სიდიადე ამა თუ იმ ნაწარმოებისა გამოიხატება მისსავე უბრალოებაშიო. შესაძლებელია რომელიმე ნაწარმოებზედ ეს ფრაზა ზედგამოჭრილი იყოს და მისი დადებითი მხარეების აღსანიშნავად საუკეთესო საზომიც, მაგრამ სიდიადის გამომხატველი უბრალოება ვერ შთაბერავდა ბეეთჰოვენის ნაწარმოებებს იმ სიცოცხლით სავსე დაუჭკნობელ სიჯიელის სითბოს. რომელიც გენიის ფრთას ისხავს განუზომელ სამეფოს სიღრმე-სიგანის განსასახიერებლად გენიალური თხზულებების შესწავლა და ამოკითხვა მის გულში ნადებისა, ჩქარა და ადვილათ არ უნდა ბდებოდეს; რამდენიც ღრმად ვაკვირდები და ვუსმენ მაღლიდან მოწყვეტილ, ცის სივრცეში მსრბოლავ ხმებს, მით უმეტეს ვრწმუნდები, რომ ამ ხმების კომბინაციათა გრძელ რიგში, რომლებიც თითქმის ზეპირად არიან შესწავლილნი, არის კიდევ ჩვენთვის ბევრი რამ საიდუმლო დაფარული და შეუსწავლელი. ბეეთჰოვენის მუსიკამ წლოვანობა არ იცის, იგი როგორადაც წარმოდგენა იდეალურ სიკეთეზედ, როგორათაც დიდი აზრი წმიდა ღვთიურ სიყვარულის გრძნობაზედ, მუდამ ჭაბუკია და ყოველთვის მანათობელი იქნება ბრწყინვალე, დაუყვავილებელი სილამაზით.

ბეეთჰოვენის სიმფონიები მატარებელნი არიან ამ დაუჭკნობელი ყურთა სმენის დამადავრიშებელი სიმშვენიერისა ერთია მხოლოდ აღსანიშნავი მის კომპოზიციებში: კვალ და კვალ რომ მივდიოთ კომპოზიტორის შემოქმედებასა ეს ანალიზი დაგვარწმუნებს, რომ მისმა გენიალურმა შემოქმედებამ ორი საფეხური იცოდა. უფრო ახალგაზრდობის ხანაში იგი ყურს მიუგდებ და იმ დროში გამეფებულ მელოდიკის ფეხის ადგმას, ბავშვივით მოტიკტიკე, უმანკო ენით მოსაუბრე ჰარმონიას, რომლის წარმომადგენლებიც იყვნენ მოცარტი და ჰაიდნი. აი, სწორედ ამ პირველ ხანის შემოქმედებას ბეეთჰოვენისას ეტყობა ზეგავლენა, მოცარტისა და მით უმეტეს მის მასწავლებლის ჰაიდნისა. ამ შემოქმედების ზეგავლენის ფარგლებში არიან მოყოლილნი პირველი, მეორე, მესამე და თითქმის მეოთხე სიმფონიაც ბეეთჰოვენისა. უსმენ გენიის კომპოზიტის მეოთხე სიმფონიას და უნებლიეთ იგონებ ,,ფავორიტკას'', ,,პურიტანეს'', ,,ლუჩიას'' და ,,სევილიელ დალაქის'' ავტორებს—ბელლინის და ქერუბინის, იგონებ მოცარტის ტკბილ, გულუბრყვილო მელოდიასაც, რომელიც დაუცხრომელად, ვითარცა პეპელა ერთი მცენარიდან მეორეზედ მფრინავი, დაუღალავად დაქათქათებს უახლოეს ინტერვალის ფარგლებში და თითქოს დიდის კრძალვა-შიშის ქვეშ მყოფის ვერ გაუბედნია გადასდგას ფეხი რთული კომბინაციისკენ, დაილაპარაკოს ღრმა ჰარმონიული აკორდებით.

ასეთია შთაბეჭდილება ბეეთჰოვენის მეოთხე სიმფონიიდგან; ეჭვი არ არის პირველ ხანაში დაწერილ კომპოზიციების სამუსიკო ფორმები საკმარისად მოძველდნენ, მობერდნენ, ხმათა კომბინაციის ენის მეტყველებაც ჩვენთვის მოუძლურებულია, მას აღარ ძალუძს მძლავრად დაელაპაკოს ჩვენს მუსიკალობას და მით ღრმად შეატოკოს ჩვენი არსება. ვფიქრობ ამისთანა შთაბეჭდილებას ბეეთჰოვენის მეოთხე სიმფონიიდგან ბევრი განიცდიდა და მინდა ვიფიქრო, რომ მისი მიწოდება საზოგადოებისთვის იმ საღამოს, როდესაც კომპოზიტის არამც თუ მარტო 150 წლის დაბადების დღე იყო, არამედ მისი მუსიკის იუბილეც უნდა ყოფილიყო,—რაღაც გაუგებრობას წარმოადგენდა. მით უმეტეს გაუგებარია მე-4-ე სიმფონიის პროგრამაში მოქცევა, როდესაც ბეეთჰოვენს უფრო მძლავრი და შინა არსიანი სიმფონიები მოეპოვება და მათ შესასრულებლად სახელმწიფო თეატრის ძალებიც მეეძებნებოდა. ამ საღამოს თავმოყრილი დიდძალი საზოგადოება კვლავ კიდევ უნდა დარწმუნებულიყო, რომ ჩვენ ვუქმობდით უდიდეს კაცის დღეს სრულის გულწრფელობით და სამართლიანად. არას ვიტყვით მე-9-ე სიმფონიაზედ—შესაძლებელია სახელმწიფო თეატრს არ მოეპოვებოდეს საკმარი სამუსიკო ძალები მის შესასრულებლად, მაგრამ რაც შეეხება მე-5-ე მე-6-ე, ან მე 8-ე სიმფონიებს, ესენი თბილისში მყოფ ძალებით კარგათ იქნებოდნენ ასრულებულნი. სასურველი შთაბეჭდილება ვერ მოახდინა ლოტბარობით თვით ბ. ჩერეპნინმა. შესაძლებელია და ვფიქრობ კიდეც, რომ ბ. ჩერეპნინი მომზადებული, დინჯი მუსიკოსი იყოს, ხოლო რაც შეეხება მას ლოტბარობას, მართალი უნდა ითქვას, პატივცემული მუსიკოსი ამ მხრივ ფრიად სუსტია. ამითი აიხსნება ალბათ ის გარემოება, რომ სიმფონიის შესრულებას აკლდა სულიერი სიმტკიცე ბუნებითვე აღნიშნულ ლოტბაროსის ნიჭით ადამიანისა, არ იყო სიმფონიაში სასტიკად დაცული არც ხანგრძლივობა ცალკე ხმასაზღერო ელემენტებისა, არც ხანგრძლივობა მათი ჯგუფ-კრებულისა. სასულე სპილენძის საკრავები ხშირად თავის მძლავრი ახმაურებით არღვევდნენ ჰარმონიის სიწყნარეს სიმებიან საკრავებისას და ყველა ეს ერთად ხელს უწყობდა გაექარწყლებინა ის შთაბეჭდილებაც კი, რასაც მოახდენდა იგი მსმენელზედ შეუხედავათ სიმფონიის მოძველებულ ელემენტებისა და მუსიკალური კომბინაციის ფორმათა ჰარმონიისა.

კონცერტის მეორე განყოფილებამ სამართლიანად დაგვამშვიდა და ასიამოვნა საზოგადოება; აშითი დაიწყო თვით ბეეთჰოვენის პატივს ცემაც; ამის თავდებნი იყვნენ განყოფილებაში მონაწილე არტისტები ბ. ბ. ბოროვსკი და ბელოუსოვი; ერთიც და მეორეც დიდი არტისტები არიან, ასეთი ერთი-ერთმანეთის განზრახვათა შეწყობა ამა ორკესტრში, ასეთი ხმათა შეწყობა ორის სულ სხვა და სხვა ხასიათის საკრავისა, ასეთი შეტკბილება იშვიათი უნდა იყოს ჩვენ არეულ დარეულ ხანაში. დინჯი, მომზადებული მუსიკოსნი ღრმად სწვდებიან ბეეთჰოვენის შემოქმედებას და ამ საღამოს საუკეთესო გამომხატველნი იყვნენ კომპოზიტის გენიის განცდათა და განზრახვისა; აკი შთაბეჭდილებაც მათი ასრულებით მართლაც წარუხოცველია მუსიკის ნამდვილ პატივისცემელზედ. ვიოლონჩელის და ფორტეპიანოზედ მათ მიერ შესრულებული სონატა დიდი სიამოვნებით იყო მოსმენილი საზოგადოების მიერ; დიდის გემოვნებით და დაკვირვებით იქმნა შესრულებული სონატას ოთხივე ნაწილი; განსაკუთრებით აღსანიშნავია ფ.—პ. და ორკესტრის კონცერტის შესრულება. აქ კონცერტის მეორე ნაწილში, არტისტები მუსიკის ენით მეტყველობდნენ მსმენელთან, არტისტებმა გამოიწვიეს მსმენელის გრძნობა კომპოზიტის სალოცველად, აქ ვნახეთ ბელოუსოვი არა მარტო როგორც ვიოლონჩელისტი, არამედ როგორც ლოტბარიც; კონცერტის აკომპანიმენტი ორკესტრით დიდ თფაქიზი, ფრთხილი და შეწყობილი იყო ფ.—პიანოსთან, ამ ... სებებს არამც თუ გრძნობდა მსმენ... არამედ ხედავდა კიდეც ბელოუს... ყოველი ფრთხილად ხელის განძრევ...

რადგანაც გარემოებამ ისე მოიტანა, რომ ბეეთჰოვენის სადღესასწაულო კონცერტში ბოროვსკი და ბელოუსოვი იქნებოდნენ მონაწილენი, ამიტომ ვგონებ, რომ გვესარგებლნა. ამ შემთხვევით და საზოგადოება გაეცნობოდა ისეთს საინტერესო სონატებს, როგორც ოპ. 101 ა—დურ, ან 109 ე—დურ, ან 110 ას—დურ—უფრო სასურველი იქნებოდა. მაგრამ რაც იყო, ისიც დიდის სიამოვნებით მოისმინა საზოგადოებამ და სრულის კმაყოფილებით უნდა აღინიშნოს სახელმწიფო თეატრის დირექციის კეთილშობილური ინიციატივაც ამ კონცერტის გამართვისათვის. მინდა ვიფიქრო, რომ ყველა, ვინც იმ საღამოს თეატრს ანებებდა თავს, თანაგრძნობას უცხადებდა დირექციის ინიციატივას ამ კულტურულ დღის გახსენებისათვის. ამისთანა კულტურული დღესასწაულები კი, დღეს, როდესაც დამოუკიდებლად ვიწყებთ ცხოვრება, ჩვენთვის სავალდებულოა.

ი. კარგარეთელი

*) ამ წერილის დაბეჭდვა ჩვენდა უნებურად დაგვიანდა. რედ.

ფრონტის დღე ტფილისში.
არმაზი (ყოფილი ქიმერიონი)

25 დეკემბერს გაიმართა გრანდიოზული საღამო არმაზში, რომელმაც ყოველ მოლოდინს გადააჭარბა. საღამოს დაესწრნენ მთავრობის წარმომადგენელნი,

ტუციის ირგვლივ*)
ზიდენტი რესპუბლიკისა.

ვიმეორებ: ბ ნი ნოე ჟორდა-
ს და შეხედულებას ექნება დი-
ნელობა და თითქმის გარდამ-
ზეგავლენა საკონსტიტუციო
ის განხილვის დროს დამფუძ-
რებაში.
რ უყურებს ის პრეზიდენტო-
იდენტი პარლამენტარიზმის
შვილია... ასე რომ, პარლამენ-
დან უეჭველად გამომდინარე
ზიდენტის არსებობა, მაგრამ
, რომ დემოკრატიზმიდან ეს
მდინარეობს''. ასე ამბობდა
ჟორდანია. როცა მე შევეკით
იკის სახით—ამერიკა ხომ დე-
ული არის და პრეზიდენტი
თქი?—ბ ნ ნოემ მიპასუხა: ,,დი-
ამ იქაურ პრეზიდენტს მეტი
აქვს, ვიდრე ბევრს მონარქი-
პაშიო''.
ველი ადვილად შეამჩნევს, რომ
ი არ არის პასუხი. საკითხი
არ შეეხება, თუ რა უფლებე-
ის აღჭურვილი პრეზიდენტი,
იმას, თუ რამდენად შეუთავსე-
რთმანეთთან დემოკრატიზმი და
ნტობა. ამ კითხვას კი ბ-ნ ნო-
დი აუხვია და პასუხი ვერ მოე-
ვერც მომცემს, რადგანაც მთე-
თეორიული აღნაგება დამყარე-
ყალბ საფუძველზე.
ომა ბ-ნი ნ. ჟორდანიასი გამო-
ეობს მისი შემცდარი შეხედუ-
ნ. როგორც წინა წერილში
, იმას ჰგონია, რომ პარლა-
მი და დემოკრატიზმი ორი
ის მოწინააღმდეგე და შეუ-
შეუცნებაა. ეს არ არის მარ-
არლამენტი შეიძლება იყოს დე-
ული. აი თუნდაც ჩვენი დამ-
ლი კრება, არჩეული საყოველ-
რდაპირი, თანასწორი და ფა-
ენჭის ყრით და ამავე დროს
იული სისტემის მიხედვით.
ს არ არის დემოკრატიული პარ-
ი? თუ დაუმატებთ ამას პრინ-
ინისტრების პასუხისმგებლობისას,
მიიღებთ ,,პარლამენტარიზმს''.
ენტარიზმი ჰნიშნავს მხო-
მინისტრების პასუხისმგებლო-
ლამენტის წინაშე, სხვას არა-
ამერიკაში არ არსებობს ეს პა-
ებლობა, ამიტომ იქ არ არის
ენტარიზმი, მაგრამ პრეზიდენ-
ტი კი არის აღჭურვილი დიდის უფლებებით. თუ პრეზიდენტი „ღვიძლი შვილია“ პარლამენტარიზმისა, როგორ მოხდა ეს? როგორ გაჩნდა იქ პრეზიდენტი?! აშკარაა, პრეზიდენტს არავითარი ჩამომავლობითი ნათესაობა არა აქვს პარლამენტარიზმთან. „მაგრამ მე ვამბობ, ჰბრძანებს ბ-ნი ნოე, რომ დემოკრატიზმიდან ეს არ გამომდინარეობსო“, —ე. ი. სადაც დემოკრატიული წესწყობილებაა, იქ ვითომდა არ უნდა იყოს პრეზიდენტი. ესეც შემცდარი აზრია.

იგივე ამერიკა—დემოკრატიული ქვეყანაა, მაგრამ პრეზიდენტი არის.

რაშია საქმე?

საქმე იმაშია, რომ პრეზიდენტობის ასახსნელად ბ ნ ნოემ აილო ისეთი პრინციპები, რომლებსაც არავითარი კავშირი არა აქვთ ამ პრობლემასთან. პრეზიდენტობა არ გამომდინარეობს არც პარლამენტარიზმიდან და არც დემოკრატიზმიდან. პრეზიდენტი შეიძლება იყოს და არ იყოს მიუხედავად პარლამენტარიზმისა თუ დემოკრატიზმისა. ამერიკა და შვეიცარია ორივე დემოკრატიული ქვეყანაა, მაგრამ ამერიკაში არის პრეზიდენტი, შვეიცარიაში არა. აშკარაა, პრეზიდენტობა არაა დამახასიათებელი მომენტი დემოკრატიზმისა. ამიტომ თავი დავანებოთ ამ დიდ სიტყვებს, რომელთა ხმარება სჩანს რიგიანად არ შეგვიძლია, და მივაქციოთ ყურადღება პრეზიდენტობის არსებითი შინაარსს და მერე ავწონ-დავწონოთ, საჭიროა თუ არა მისი შემოღება.

პრეზიდენტი მარტო დეკორაცია კი არ არის სახელმწიფოსი. იგი ასრულებს სახელმწიფოებრივ ფუნქციას.

იგი აწარმოებს საერთაშორისო მოლაპარაკებას, ჰნიშნავს ყველა მოხელეებს და აფიცრებს, იგი უფროსია ყველა შეიარაღებ. ძალისა იგი იწვევს პირველ მინისტრს კაბინეტის შესადგენად, მას აქვს შეწყალების უფლება და სხვა. ეს უფლება პრეზიდენტისა შეიძლება გაფართოებულ იქნეს ან შემცირებული, —ეს სხვა საკითხია.

ჩვენ ეხლა გვაინტერესებს მეორე საკითხი: რა სჯობია, რა არის უფრო მიზანშეწონილი და სასარგებლო ქვეყნისათვის—ის, რომ ყველაზედმო ჩამოთვლილი უფლება გადავცეთ ერთ კაცს როგორც ამერიკაშია, თუ ყველა ეს უფლება დავუტოვოთ ხალხის წარმომადგენლობას, როგორც ეს შვეიცარიაშია?! ამ ალტერნატივიდან არის კიდევ მესამე გამოსავალი: შეიძლება ყველა ეს უფლება გადავცეთ ერთ კაცს, მაგრამ იმ პირობით, რომ ყოველ მის მოქმედებასთან ახლდეს იანხნობა პასუხ სმგებელი მინისტრისა, ისე, როგორც ეს მოწყობილია საფრანგეთში, ბელგიაში და თითქმის ყველგან სხვაგან.

რა არის უფრო სასარგებლო?—საპასუხოდ აქ ბ-ნი ნოეს სიტყვა პირდაპირ ამოსაწერია: „შვეიცარიაში არის მთავრობა შემდგარი მოხელეებისაგან; იქ მთავრობა არ აწარმოებს საგარეო პოლიტიკას, რადგანაც შვეიცარია ნეიტრალური სახელმწიფოა. მაგრამ ჩვენში, საქართველოში, რომელსაც ირგვლივ ისეთი მეზობლები ჰყავს, რომ საგარეო საკითხი და საგარეო პოლიტიკა მთავარ საკითხად არის გარდაქცეული, უნდა იყოს პოლიტიკური მთავრობა და არ შევვიძლიან ისე აწყობა მთავრობისა, როგორც შვეიცარიაში არის''.—მართალია. სავსებით ვეთანხმებით. შვეიცარიაში (და მხოლოდ შვეიცარიაში!) არ არის პრეზიდენტი რესპუბლიკისა, მაშასადამე უნდა ვიფიქროთ, რომ ბ ნი ნოე მომხრეა პრეზიდენტობისა.

სამწუხაროდ, აქ ბ-ნი ჟორდანიას აზრი გამოურკვეველია. მას თითქო უნდა და თანაც არ უნდა, რომ იყოს პრეზიდენტი. ის ამბობს: „ჩვენში არ იქნება პრეზიდენტი, ცალკე პირი ვნება მაგრამ ჩვენში იქნება ისეთი პირი, რომელიც აასრულებს მის მოვალეობას.“ ბატონო, თუ იქნება ისეთი პირი, რომელიც აასრულებს პრეზიდენტის მოვალეობას ის იქნება პრეზიდენტი. რად უნდა გვეშინოდეს სიტყვისა და რატომ უნდა წავართვათ გარკვეულ შემეცნებას ყველგან მიღებული მისი სახელი?! ის, რასაც შორეულ აზრით და მიკიბულ-მოკიბულად აცხადებს ბ-ნი ჟორდანია, არის სწორედ პრეზიდენტი ის ამბობს, რომ ეს პირი უნდა იყოს არჩეული ვადით და ვადის გასვლამდე მისი გადაყენება შეუძლებელია, რომ მას უნდა ჰქონდეს უფლება გამოიყვანოს ჯარი, რომ ამ პიროვნებას მუდმივი დარაჯს სახელმწიფოში, უნ დაჰქონდეს მეტი უფლება და სხვა. სწორედ ეს არის პრეზიდენტი. ეხლახან პოლონეთის სეიმში დიდი დავა იყო ამ საკითხის ირგვლივ, იქაც ეხლა იხილავენ კონსტიტუციას; პრინციპიალურად პრეზიდენტობის წინააღმდეგ არავინ იყო, მხოლოდ უკიდურეს მემარცხენე სოციალისტებმა მოითხოვეს, რომ სიტყვა პრეზიდენტი გამოცვლილიყო სიტყვით „რესპუბლიკის მეთაური.“ შეიძლება ასეთი გამოცვლა ჩვენშიდაც საჭირო იყოს. მაშინ გამოვცვალოთ და ვსთქვათ ის, რაც საჭიროა.

მაგრამ წინააღმდეგობა, რომელშიდაცვარდება ბ-ნი ჟორდანია, ამით არ თავდება. მან უარჰყო შვეიცარიის სისტემა, მაგრამ სავსებით კი არა. შვეიცარიაში მინისტრებს და მათ შორის ერთს თავმჯდომარეს ირჩევს პარლამენტი. ამიტომ შვეიცარიაში არ არის პასუხისმგებლობა მინისტრებისა. აქ არის ლოგიკა: თუ პარლამენტი ირჩევს, თვითონ ჰკისრულობს პასუხისმგებლობას ამ არჩევაში და მის შედეგებში. ბ-ნ ჟორდანიას ეს არ მოსწონს. ის უთმობს პარლამენტს მხოლოდ თავმჯდომარის არჩევას, მინისტრების არჩევას კი თვითონ ხელიდან არ უშვებს. ამნაირად შემდგარი სამინისტრო, მისი აზრით, შეიძლება იყოს პასუხისმგებელი პარლამენტის წინაშე, შეიძლება გადაყენებული იქნეს ან გამოცვლილი პარლამენტის ვოტუმის მიხედვით, მაგრამ თვითონ თავმჯდომარე კი არ არის პასუხისმგებელი, იგი ჰრჩება თავის პოსტზე, სანამ მისი ვადა არ გასულა. ეს კონსტრუქცია ყოვლად მიუღებელია.

ჩავუკვირდეთ საკითხს. რატომ ხდება კრიზისი? რატომ და რა შემთხვევაში ვალდებულია მინისტრი გადასდგეს? ან უკეთ რომ ვსთქვათ—როდის უცხადებს პარლამენტი რომელიმე მინისტრს ან მთელს სამინისტროს შემადგენლობას თავის უნდობლობას?—მაშინ, როცა მინისტრის მოქმედება მას არ მოსწონს როცა იგი არ იზიარებს მინისტრის მიერ აღებულ პოლიტიკის ხაზს და მიმართულებას,—თუ ეს ასეა, მაშინ კითხვა მიიღებს ასეთ ფორმას: ვინ ჰდგას პოლიტიკის სათავეში? ვინ ჰსაზღვრავს პოლიტიკის ხაზს და მიმართულებას? პასუხი აშკარაა: პოლიტიკას ჰსაზღვრავს და მას მიმართულებას აძლევს არა რომელიმე მინისტრი, არამედ მინისტრების ან მთავრობის თავმჯდომარე. ამიტომ პარლამენტის წინაშე პასუხ სმგებელია თავდაპირველად თვითონ მთავრობის თავმჯდომარე და მერე მისი თანამშრომლებიც—დანარჩენი მინისტრები. ბ ნი ნ. ჟორდანიას კონცეპციით კი გამოდის, რომ თავმჯდომარე ე. ი. სწორედ ის პირი, რომელსაც მიუძღვის სავსებით ბრალი პოლიტიკის მიმართულებაში, რომელიც განსაკუთრებით პასუხისმგებელი უნდა იყოს პოლიტიკის ასეთ ხაზში, სწორედ ეს პირი არ არის პასუხისმგებელი! იგი უნდა დარჩეს თავის პოსტზე!.. აქ ისეთი ლოგიკური წინააღმდეგობაა, რომ არ ვიცი—რა გულით დაიცავს იმას ბ ნი ჟორდანია.

მისი აზრით, კრიზისის დროს შეიძლება გადადგნენ მხოლოდ მინისტრები. ეს რასაკვირველია შეიძლება, ზოგჯერ ჰხდება ნაწილობრივი კრიზისი და გადადგება ხოლმე ერთი მინისტრი და არა მთელი კაბინეტი. მაგრამ ეს ჰხდება მხოლოდ მაშინ, როცა ერთი მინისტრი გამოეთიშებ აღებულ პოლიტიკის ხაზს და მიმართულებას და აწარმოებს რაღაც თავის პოლიტიკას. მაგრამ მე მაინტერესებს მეორე მომენტი, როცა ყველა მინისტრები უნდა გადაჰდგნენ. თუ ყველა მინისტრები გადადგებიან, აშკარაა, პარლამენტის მიერ არ არის მოწონებული მთელი მათი მოღვაწეობა, მთელი მათი პოლიტიკა. მაგრამ ამ პოლიტიკაში, როგორცა ვთქვით, ბრალი სავსებით მიუძღვის მხოლოდ თავმჯდომარეს და როგორ შეიძლება, რომ იგი დარჩეს და თან არ გაჰყვეს დანარჩენ გადამდგარ მინისტრებს?! აქაც წინააღმდეგობაა, რომლის დაცვა წინასწარ განწირულია.

უკეთესია, რასაკვირველია, ჰკუას რომ ძალას არ ვატანდეთ და მშვიდობიანად ავირჩიოთ ერთი რომელიმე სისტემა აღმასრულებელი ხელისუფლების მოწყობისა. მივიღოთ, ვთქვათ, შვეიცარიის სისტემა: მაშინ თავმჯდომარეს და ყველა მინისტრებს ირჩევს პარლამენტი და ყველა ჰრჩება თავის ადგილას განსაზღვრული ვადის გასვლამდე. ან მივიღოთ პრინციპი მინისტრების პასუხისმგებლობისა და მაშინ პარლამენტის მიერ არჩევას არ უნდა ჰქონდეს ადგილი. მაშინ ლოგიკურად აუცილებელია პრეზიდენტი რესპუბლიკისა, რომელიც იწვევს პირველ მინისტრს და მას ანდობს კაბინეტის შედგენას... ბ ნ ჟორდანია ჰცდილობს გამონახოს რაღაც საშუალო ხაზი, მოგვიწოდებს ყველას ვიმუშაოთ ამ ხაზის გამონახვისათვის, რომ შევქმნათ ისეთი კონსტიტუცია, რომლის ბადალი არსად დედამიწის ზურგზე არ მოიპოება. მართალია, ასეთი მოწოდება ცოტათი ულიტუნებს ჩვენს ეროვნულ თავმოყვარეობას, მაგრამ სამწუხაროდ ის წინასწარ უიმედოა და დაკარგული. ამ საკითხში ჩვენ ახალს ვერაფერს გამოვიგონებთ და ევროპას ვერ გავაკვირვებთ...

გაუგებრობის ასაცილებლად ვიტყვი კიდევ, რომ მიუღებელია მხოლოდ კონსტრუქცია ბ ნი ჟორდანიასი. მისი დედა-აზრი კი სავსებით მისაღებია, როგორც უკვე ვთქვით. მისი დედა-აზრი კი ასეთია: საქართველო განსაკუთრებულ პირობებშია, იგი გარს შემოხვეულია მტრებით, მან უნდა აწარმოვოს ფხიზელი და ენერგიული პოლიტიკა გარედ და დაიცვას თავისუფლება და წესიერება შიგნით. ამისთვის საჭიროა, რომ სათავეში იდგეს ერთი ვადით არჩეული პირი, აღჭურვილი სათანადო უფლებით. აი ეს მართალია. ასეთი პირი არის პრეზიდენტი რესპუბლიკისა.

იგი არ არის და არც უნდა იყოს პასუხისმგებელი პარლამენტის წინაშე. ამიტომ, ჩვენ ვამბობთ იგი უნდა იყოს არჩეული ხალხის-მიერ. იგი იწვევს პირველ მინისტრს ან მინისტრ თავმჯდომარეს, რომელმაც უნდა შეადგინოს კაბინეტი მინისტრებისა. ეს კაბინეტი—პასუხისმგებელია პარლამენტის წინაშე, და პარლამენტის ვოტუმის მიხედვით შეიძლება გადაჰდგეს ან შეცვლილ იქნეს. მაშინ პრეზიდენტი რესპუბლიკისა, პარლამენტის ვოტუმის მიხედვით, მოიწვევს სხვა პირს და მას მიანდობს ახალი კაბინეტის შედგ... კაბინეტი ვერ იმუშავებს, თუ ... ნდობა პარლამენტისა. ამ ნაირა... ლამენტი აწარმოებს აღმასრულებელ ხელისუფლებაზე კონტროლს და მეთვალყურეობას, სამინისტრო კი დარჩება თავისუფალი, მოქნილი და ენერგიული.

არის კიდევ ერთი მოსაზრება, რომელიც სრულებით უადგილოდ ... ზოგიერთის წარმოდგენას. ამბ... როგორ მივცეთ პრეზიდენტს ამ... უფლებები, ვაი თუ გადატრიალ... ახდინოს და თავისთავი მეფედ ... აცხადოსო. აი, ამაზე იტყვიან ფრთხილ ყვავს ჩირგვის ეშინ... ვინც აგრე შიშობს, მას წარმოდგენაც კი არა აქვს კაბინეტურ სისტემაზე. ეს სისტემა მდგომარეობს სწორედ იმაში, რომ უკაბინეტოდ პრეზიდენტს არ შეუძლია არაფერი, სულ მცირე განკარგულების გაცემაც კი. ყოველი მისი ბრძანება უნდა იყოს ხელმოწერილი რომელიმე მინისტრის მიერ, რომელიც პასუხისგებას იღებს თავისთავზე ამ ბრძანების შესახებ. პრეზიდენტს არ შეუძლიან გადააყენოს ერთი მოხელე, ან გამოიწვიოს ერთი ჯარის კაცი, თუ ამისთანა მის განკარგულებას ხელს არ აწერს რომელიმე მინისტრი. მინისტრი კი, როგორც თვითეული, ისე ყველა ერთად, პასუხის მგებელია პარლამენტის წინაშე. აშკარაა, თუ რამე უკანონობა ან უწესოება შეჰნიშნა პარლამენტმა პრეზიდენტის მოქმედებაში, ის იმ წამსვე უნდობლობას გამოუცხადებ და მთელი კაბინეტი უნდა გადაჰდგეს. ვიმეორებ, პრეზიდენტს არ შეუძლია არაფერი უკაბინეტოდ, კაბინეტი კი პასუხისმგებელთა პარლამენტის წინაშე.

მართალი გითხრათ, ჩვენი ცხოვრებაც აქეთკენ მიიწევს. აი ბ-ნ ნ. ჟორდანიამ აირჩია თავისი მოადგილე. რა არის ეს მოადგილე, თუ არა პირველი მინისტრი? რიგით, ამ პირს უნდა მიენდოს კაბინეტის შედგენა, მან უნდა განსაზღვროს პოლიტიკის ხაზი და მიმართულება და პასუხიც აგოს პარლამენტის წინაშე. მაშინ ბ. ჟორდანია იქნებოდა ,,უპასუხისმგებლოდ'' თავის პოსტზე, განსაზღვრულ ვადის განმავლობაში. მაგრამ მაშინ ის იქნებოდა პრეზიდენტი.

აი სწორედ ეს არის საჭირო: პრეზიდენტი და პასუხისმგებელი სამინისტრო.

გიორგი გვაზავა.

*) იხ. ...ბილეთ ,,საქართველო'' № 174.

[illegible]

წერილი ქართველ ებრაელ ბავშვთა:

[illegible]

ჩვენს ძმებს, რომელნიც სდგანან სამშობლოს საზღვრებზე და მზად არიან დაიცვან თავიანთი მკერდით მისი საზღვრები, რწფელი სალამი.

ჩვენ, როდესაც გამოგვიცხადა ჩვენმა უფროსმა მასწავლებელმა ნათან დავითის ძე ელიაშვილმა, რომ 25 და 26 დეკემბერი ფრონტის დღეაო და მზათ იყავითო, ჩვენ დიდის აღფრთოვანებით შევეგებეთ ამ ცნობას. ჩვენ მცირედ ბავშურ წვლილს გიძღვნით ამ წერილთან ერთად, სამშობლოს გმირნო, მაგრამ ჩვენ წვლილზე უფრო ძვირფასად მიიჩნიეთ ჩვენი გულწრფელი სალამი, მხნეთ იყავით და იცავდეთ ჩვენი ქვეყნის მშვიდობიანობას და ხელშეუხლებლობას, და გრძნობდეთ მარადის, რომ თქვენ ზურგს გიმაგრებთ ჩვენი თანაგრძნობა, გულწრფელი სალამი და თბილი გრძნობები თქვენდამი.

ქართულ კლუბში.

[illegible]

ინსტრუქცია

არა-სოციალისტურ დემოკრატიულ პარტიათა გაერთიანებულ კონფერენციის მოწვევისა.

[illegible]

5. ამ კონფერენციის მიხედვით, თანახმად მთავარი კომიტეტების ცნობებისა, საერთო რიცხვი დელეგატებისა ნავარაუდევია 160 კაცი, გარდა მთავარი კომიტეტების წევრებისა და განაწილებულია მაზრებს შორის.

6. კონფერენციის წევრთა არჩევნებს ხელმძღვანელობენ ადგილობრივი სამაზრო ან სარაიონო კომიტეტები, თანახმად ამავე ინსტრუქციის მე-4 მუხლისა.

7. დელეგატების არჩევნების შესახებ მთელს რაიონში სდგება სათანადო ოქმი, რომელსაც ხელს უნდა აწერდნენ იმ რაიონში არსებული არა სოციალისტური დემოკრატიული ორგანიზაციები.

8. ყოველი დელეგატი უზრუნველ ყოფილი იქნება ბინით.

9. კონფერენციის მოწვევის საქმეს ხელმძღვანელობს ცენტრალური საკონ-[illegible]

კონფერენციის ბიურო.

[illegible]

ფრონტის დამხმარე მთავარ კომიტეტში.

სია

შემოწირულებისა და შემომწირველთა.

[illegible]

... ზეთი 100 ცალი იოდის სითხე 400 გრამი ზეითუნის ზეთი 176 გრ. ვალერიანის წვეთ 900 გრ.

5. ნინო სვიმ. ასული ანდრონიკაშვილისაგან წინდა 2 წყ.

6. მექარხნეთა საზოგადოებისაგან პაპიროსი 500,000 ცალი თუთუნი 300 გ.

7. წერა-კით. გამავრ. საზოგადოებისაგან ფულათ 50,000 მან. წიგნები 25,000 მან.

8. ამიერ კავკასიის ბანკისაგან ფულათ 1,000,000 მან.

9. ძეგველოვისაგან 100,000 მან.

10. ბათუმის ქალთა საზოგადოებისაგან 100,000 მან.

11. ერობათა კავშირის კომიტეტისაგან თუთუნი და 10 ფუთი საპონი.

12. სილიბისტრო ჟავართქილაძისგან 152 წიგნი ღირებ. 8,475 მან.

13 საყმაწ. ჟურ. ,,ნაკადულის'' რედაქციისაგან ჟურნალი ნაკად. მცირე წლოვანთათვის 1906 წ.-1910 წლ. მო-[illegible]

[illegible]

28. კაფაროვმა. . . . . 2.000 მან.

29. პირკულოვმა. : . . . . 1000 მან.

30. ალასკეროვმა . . . . 2.000 მან.

31. ქ. ქარცივაძისაგან მოტანილი ქალაქის სახურსათო განყოფილების ბუმაზია . . . . . . .202 არშ.

32. ე. ერისთავისაგან მოქსოვილი ხელთათმანი 5 წყ.

33. ოლღა სემიონოვისაგან შეგროვილი ახანთი . . . . . . 50 კოლ. კონსერვი . . . . 10 ბან. ძაფის მოსახვევი 3. დიუჟ.

34. ბ. ტარუაშვილისაგან 15 წიგნი მისი თხზულებები.

35. წინდების და ხელთათმანის კომისიისაგან შეგროვილი ფაფახი . . . . . . 10 წინდები . . . . 30 წყ. ტყავები . . . . . 4 ფუფაიკა . . . .

2 ცალი ბუმაზია . . . . . 14 არშ.

36. აფთიაქის მაღაზია „ ავას“ საგან იოდოფორმიანი მარლა. 10 არშ. კსეროფორმიანი მარლა 5 არშ. ხირურგიული პინცეტი. 2 ცალი ხირურგიული ჩანგალი 1 ცალი ტყვიის მაკრატელი . . 1 ცალი ყვავილის ლანცეტი . . 1 ცალი ოთახის ტერმომეტრი. 2 ცალი შპრიცის ნემსები . . 6 ცალი. იოდის ნასტოიკა . . . 10 შუშა ტანალბინი . . . . . 3 ცალი.

(შემდეგი იქნება)

სარედაქციო კოლეგია
მთავარი რედაქტორი: სპ. კედია.

თვალების ავადმყოფების
ექიმი
მ. გოლშტეინი
სათვალეების შერჩევა. ავადმყოფების მიღება დილის 8 ს-დან 11 ს-მდე; საღამოს 2—7 საათამდე.
ნიკოლოზის ქ. № 32

ექიმი
ა. ს. ჯავრიშვილი
სიფილისი (606—914 შეშხაპუნება), კანისა, ვენერიული და საშარდო ორგანოს სნეულებანი. იღებს ავადმყოფებს 8—9 ს. დილით და 5—7 ს. საღამოთი. ოლღას ქუჩა, № 3, მელიკ-აზარიანცის სახლი. 3305 თვ.

ექიმი
ე. ი. კალანდაძე.
ღებულობს შინაგან სნეულებათა ავადმყოფებს დღის 8—12 ს. ვენერიული სიფილისი (შეშხაპუნება 606 და 914) და საშარდე ორგანოთა საღ. 5—7 ს. გუნიბის ქ. № 6, მოსკოვის ქუჩ. კუთხე ზემმელის აფთიაქთან.
ტელეფ. 18—95. 3228

სამკურნალო
ელექტრონის რენტგენის და სინათლის,
მიხეილ გედევანიშვილისა
დღისით 12—2 საათ. საღ 6—8 საათ. არის საწოლები. ყორღანოვის ქ., 20, ვერაზე. ტელ. 9—71. 3102. თვ.

ყოფილი 1 კავკასიის კორპუსის სამხედრო ბეითალი-ექიმი
ი. გ. ქუთათელაძე
იღებს შინაგან, კანით (ქეცით) ავადმყოფ ოთხფეხ პირუტყვებს და ფრინველებს. ცხენის ქოთაოს (საპს) ვიკვლევ მალეინის შეშხაპუნებით. ჰკით ცხვრის სასულე—მილას ავათმყოფობას ვექიმობ ,,ნეიმანის და ვესსელის'' მეთოდებით. ვიძლევი დარიგებას ,,ზოოტეხნიაზე'' (საქონლის მოვლა-მოშენება). დილის 9—10 საათ. და დღის 3—5 ს. ბელინსკის ქუჩა № 39, ბინა 2 თვ.

ა. ე. ლევანშტ[illegible]
იღებს რენტგენისა და ელ[illegible] შინაგან სნეულებით ავადმყო[illegible] რეთვე აწარმოებს რენტგენის[illegible] შინაგან ორგანოთა და ჰრილ[illegible] მოკვლევას. წამლობა დიდი ძა[illegible] კით. კრილოვის ქუჩა, სალხი[illegible] ნა 3. ტელ. 12-46.
მიღება 11-12 და 4-7 საა[illegible]

დოქტორი
გ. გ. მეგრაბია[illegible]
შინაგანი ავადმყოფობა, [illegible] გულისა. იღებს რენტგენის [illegible] წამლობის კაბინეთში. გას[illegible] წამლობა X-ს სხივებით. [illegible] რაცია—პრევმოტორაქსი. ყო[illegible] დილის 9—12 საათამდე და [illegible] საათამდე. ბებუთოვის ქ. № [illegible] ფონი 7—92.

დაბრუნდა და გაანახლა ავად[illegible] მიღება,
ექიმი
მ. ო. ზანდუკე[illegible]
შინაგან და ნერვების ავა[illegible] ელექტრონით წამლობა. ავადმყ. მიღება საღ. 5-7 ს, ან[illegible] ქუჩა № 3 ტელეფ. 9—[illegible]
№

ქუთაისი
ექიმი
ისაკ იაკობის-ძე
მინოვიჩ[illegible]
ღებულობს შინაგან და ბავშვთ[illegible] ლებიან ავადმყოფთ.
ყოველ დღე დილის 10-12 ს. დ[illegible] 5 7. ს. ქარვასლის ქუჩა, № 5 ბაზარი) ბინა ყოფილი ექ. ჰოლო[illegible]
№

ექიმი
დ. ი. ჯაფარი[illegible]
შინაგან, კისრის, ცხვირის და [illegible] ავადმყოფობის.
ავადმყოფების მიღება დილის 12-[illegible] საათამდე, მადატოვის ქუჩა № 7 [illegible] ქსანდროვის ბაღის პირდაპი[illegible]
ტელეფ. 16—65; 1. 7—4[illegible]

ექიმი
რეზო მაჩაბე[illegible]
კანისა და ვენერიული სნეულება[illegible] მლობა ახალი და ძველი სუს[illegible] სიფილისი (606—914 შეშხაპუნე[illegible] ადმყოფებს იღებს კაცებს 9—11 დილ. და 6—8 ს. საღ. ქალებს [illegible] ს. დღის, მოსკოვის ქუჩა № 4[illegible] ლის აფთიაქის პირდაპირ.

სპირიდონ კედიას სიტყვა

სტენოგრაფიული ანგარიში 14 დეკემბრის სხდომისა

(გაგრძელება იხ. გაზ. საქ. 177).

...მაშასადამე, ამ მხრივ, მთავრობის თავმჯდომარის ხაქციელი ერთგვარი შეწყნარებაა იმ დაუდევრობა ძალადობის პოლიტიკისა, რომელსაც მომარაგე[illegible]ტრი დაადგა. მომარაგების მი[illegible]ნტრ[illegible]ლის იმ მოწერილობა[illegible]ც ამ საკითხს შეეხებოდა, და [illegible]ამოგზავნილი იყო 3 დეკემ[illegible]ით. პასუხი მარტო 27 იან[illegible] ამ პასუხიდან სჩანს, რომ [illegible]გას აცნობს კონტროლს [illegible]ავისი მუშაობის გეგმა, ისე [illegible]ისი წინამოადგილის საქმეების ლი[illegible]დაციის გეგმაც. კონტროლი მაინც [illegible]აგრძობს თავის მოვალეობას. 9 თე[illegible]ერვლის თარიღით კონტროლი მოითხოვს, მომარაგების მინისტრმა თავისი მოქმედება დაუქვემდებაროს კონტროლის რევიზიას. მომარაგების მინისტრი ამაზედაც არ თანხმდება. იგი უპასუხებს. რომ მომარაგების სამინისტრო სულ სხვა ხასიათის დაწესებულებაა და რომ მისი მოქმედება შეფერხებული იქნება, თუ კონტროლმა მას დაუწყო ფაქტიური და წინასწარი რევიზიები.

ამნაირად, ბ. მომარაგების მინისტრი, რომელიც იმავე დროს დამფ. კრების წევრიც არის, ეწინააღმდეგება იმას კონტროლმა განახორციელოს თავისი ფუნქციები. ეწინააღმდეგება იმ წესდებას, რომლითაც მოქმედებს სახელმწიფო კონტროლი, რომელიც მიღებულია დამფ. კრების მიერ 1918 წლის დეკემბრის 6 ს. ამ წესდებას ხმა მისცა სოციალ-დე[illegible]ულმა ფრაქციამ და თვით ბ. [illegible]რმაც, როგორც დამფ. კრების [illegible] მაგრამ, როდესაც ბ. ერაძე გახ[illegible]მარაგების მინისტრად, ის წინა[illegible]ა ამ წესდებას; იგი არ დაემორ[illegible]ტროლის მოთხოვნილებას, და [illegible]ინისტრი აუჯანყა დამფუძ.

[illegible]მწიფო კონტროლი მაინც თა[illegible]რ იშლის.

[illegible] მიწერ-მოწერის შემდეგ მომა[illegible]გების მინისტრი თანხმდება იმ პირო[illegible], რომელიც წარუდგინა სახელმ[illegible] კონტროლიორმა. ამ პირობების [illegible] მომარაგების სამინისტრო თანა[illegible] და რომ კონტროლიორის წარმომადგენელი დასწრებოდა იმ თათბირზე, სადაც ირჩევა ხოლმე სამეურნეო და საოპერაციო საქმეები. მაგრამ მომარაგების მინისტრი ფაქტიურად ამის განხორციელებას გაურბის: ის ნაჩქარევად სახელდახელოთ ახდენს ამ თათბირს, ასე ვსთქვათ მალულად. არც წინასწარი პროგრამაა შემუშავებული და არც მოწვევის უწყებებია დაგზავნილი და კონტროლის წარმომადგენელი ამ თათბირს ერთჯერაც არ დასწრებია.

როდესაც სახელმწიფო კონტროლი განიზრახავს მომარაგების სამინისტროს უცები რევიზია უყოს, და თავის მოხელეს გაგზავნის სამინისტროს კასის დასათვალიერებლად, მომარაგების მინისტრი რევიზორს არ დაუშვებს თვის მოვალეობის ასასრულებლად და უკანვე გამოაბრუნებს. საბუთათ ის მოჰყავს, რომ ეხლა საოპერაციო დროა და კასის რევიზია მუშაობას ხელს შეუშლისო. სახელმწიფო კონტროლი იძულებული ხდება მიმართოს მთავრობის თავმჯდომარეს და აუწყოს, მომარაგების მინისტრის ურჩობა და სთხოვს, ჩაერიოს ამ საქმეში და დაიმორჩილოს განდგომილი მინისტრი. როგორც სჩანს ბ-ნი ნოე ჟორდანია მიიღებს ზომებს, კონტროლიც შედის მომარაგების სამინისტროში და ახდენს კასის რევიზიას. რევიზია გაგრძელდა 5 დღეს და ისიც მუშაობის დროს. მაგრამ, როგორც ამას აღნიშნავს უფროსი კონტროლიორი ამით მუშაობა არ შეფერხებულა. თავის თავად იბადება საკითხი: რა იყო მიზეზი რომ მომარაგების მინისტრმა, რომელმაც კარგად უწყის სახელმწიფოს კონტროლის უფლება-მოვალეობა და ის წესდება, რომლითაც სახელმწიფო კონტროლი მოქმედობს, და არ დაუშვა კასის რევიზიაზე! აქ წარმოსადგენია, ან ის რომ მომარაგების მინისტრი განდგა და ომი გამოუცხადა სახელმწიფო კონტროლს და დამფ. კრებას, ან ის რომ კასაში წეს-რიგი არ იყო, დაერიდა, რომ ეს უწესრიგო გამხდარიყო კონტროლის რევიზიის საგნად: არსებითად ეს სულ ერთია: ჩვენ გვაქვს ფაქტი, რომ მომარაგების მინისტრმა სახელმწიფო კონტროლს საშუალება მოუსპო თავის დროზე რევიზიის მოხდენის რომ მომარაგების მინისტრი წინაალმდეგა, რომ სახელმწიფო კონტროლი თვალყურს ადევნებდეს მის მოქმედებას.

მომარაგების მინისტრი აღნიშნავს ერთ წერილში, რომლითაც ის მიმართავს სახელმწიფო კონტროლს, რომ მომარაგების სამინისტრო ძალიან იჩაგრება სახელმწიფო კონტროლის არსებული წესდებით და მოითხოვს, რომ კონტროლმა შეიტანოს ცვლილება ამ წესდებაში.

ძალიან საწუხაროა, თუ მომარაგების მინისტრს არ ესმის, რომ ცვლილების შეტანა იმ კანონში, რომელიც დამფ. კრების მიერ არის მიღებული, არ ძალუძს სახელმწიფო კონტროლს, თუ ეს კანონი მომარაგების მინისტრის ხელფეხ შემბორკველი იყო, ის უნდა შემოსულიყო დამფ. კრებაში, წესდების შეცვლის სათანადო პროექტით.

მაგრამ ის ასე არ იქცევა; ის ამ მუშაობას აკისრებს სახელმწიფო კონტროლს, რომელიც სრულებით არ იყო ვალდებული ასე მოქცეულიყო! ბ-ნი მომარაგების მინისტრი თვით საქმეს ბანზე აგდებს.

რა თქმა უნდა კონტროლი უარყოფს მომარაგების მინისტრის წინადადებას და აცნობებს, რომ ამისთვის თვით მინისტრი უნდა წარსდგეს დამფ. კრების წინაშე.

ეს პატარა ეპიზოდი მომარაგების მინისტრის ცხოვრებიდან იმას მოწმობს, რომ ბ-ნი ერაძე დასდგომია უკანონობის, ძალადობის და ანარქიის გზას.

ამის შემდეგ, მე მგონია შეუძლებელია დამფ. კრებას ჰქონდეს ორგვარი დაფასება მომარაგების მინისტრის საქციელისა. დამფ. კრების ნდობას ვერ მოიპოვებს ის მომარაგების მინისტრი, რომელიც არ ემორჩილება კანონს, უკან გზავნის სარევიზიოდ მოსულს სახელმწიფო კონტროლის მოხელეს.

ეს რაც შეეხება მომარაგების სამინისტროს ცენტრალურ დაწესებულებას, და მის მეთაურს. ახლა იმაზედ გადვიდეთ, თუ რა ნაირი მოხელეები ჰყავს მომარაგების მინისტრს და ის უწყის თუ არა მომარაგების მინისტრმა თავისი მოხელეების მოქმედება?

სხვა და სხვა მიმართულების პრესაში თავის დროზე იყო აღნიშნული მომარაგების სამინისტროს რწმუნებულთა მოქმედება. ერთი ასეთ რწმუნებულთაგანი არი ბ. კახელაძე, რომელიც დღეს ბათუმში დიდს ოპერაციებს აწარმოებს, როგორც მომარაგების სამინისტროს რწმუნებული. ბ-ნი კახელაძე—დამფ. კრებამ ეს იცის,—წინად იყო მიწადმოქმედების სამინისტროს შემოსავალ-საწყობის გამგედ. დამფ. კრების ერთ-ერთმა მცირე კომისიამ მოახდინა ამ საწყობის რევიზია და აღმოაჩინა ამ საწყობში ბოროტ-მოქმედების ხასიათის მოქმედება. არ აღმოაჩნდა ბ. კახელაძეს სრულიად არც ის ფული, რომელიც მას უნდა ჰქონოდა იმ დროს წიგნების მიხედვით ეს გარემოება ეუწყა ყველას. ეს გარემოება გამოტანილ იქნა დამფ. კრებაშიაც. მოსალოდნელი იყო ბ. კახელაძის პასუხის გებაში მიცემა ან მისი სამსახურიდან დათხოვნა. მაგრამ არც პირველი მოხდა? და არც მეორე. პირიქით, კახელაძე გადაყავთ უკეთეს ადგილზე; მას აძლევენ მომარაგების მინისტრის რწმუნებულის დიდ საპასუხისმგებლო როლს.

ამგვარად, ბატონი კახელაძე—დასჯის მაგივრად—უკეთეს ადგილზე დაინიშნა. მომარაგების სამინისტრომ ის გაგზავნა თავისი რწმუნებულის თანამდებობაზე, ბათომში. მე მოგაგონებთ იმ ფაქტებს, რომელიც პრესაში იყო გამოქვეყნებული და რომლის უარყოფა და დარღვევა მომარაგების სამინისტროსაგან ჯერ არ გვსმენია ბათუმში ყოფნის დროს ბ-ნ კახელაძეს რევიზიის დროს დაჰკლებია 540 ფუთი მანნიკრუპა, რომელიც კახელაძის ვერსიით, ისე გაფუჭებულა, რომ ზღვაში გადაუყრია,—ხოლო რევიზორის ცნობებით, ეს მანნიკრუპა განზე გაყიდულა. (შენგელაია: სირცხვილი) ეს ფაქტი, ეს ბრალდება მომარაგების სამინისტროს დღემდე არ გაუბათილებია. მე მეგონა, რომ დაინტერესებული უწყება,—ამ შემთხვევაში მომარაგების სამინისტრო—შეეცდებოდა აღედგინა თავისი მოხელის სახელი, რომლის ხელშიაც მრავალი ასეული მილიონი ტრიალებს, მაგრამ, როგორც მოგახსენეთ, მომარაგების სამინისტროს მხრივ, როგორც ვიცით—არც პრესაში, არც სხვა გზით ეს არ უცდია. მეორე მხრით კახელაძე პასუხის გებაშიაც არ მიუციათ ამ ბოროტმოქმედებისთვის აქედან უნდა დავსკვნათ რომ მომარაგების მინისტრს თავის მოხელის გასამართლებელი ფაქტი არ აქვს, რომ იგი მფარველობს საზოგადოების თვალში ბრალდებულის სკამზე დასმულ მოხელეს!

მაშასადამე—მომარაგების მინისტრი და ყველა ის, ვინც მის გარს ახვევია და თვითონ ის მთავრობაც, რომელიც მომარაგების სამინისტროს პოლიტიკას იზიარებს, და, მაშასადამე, თვით სოციალ-დემოკრატიული პარტია, ფრაქცია და პრესაც (ხმა: გარდა ,,ახალი სხივისა''), გარდა „ახალი სხივისა„, ამ ბოროტმოქმედებას ხელს აფარებენ და არავითარ ზომებს არ იღებენ, რომ დაამშვიდონ აღელვებული საზოგადოებრივი აზრი და სინიდისი.

ის დღეა და ეს დღეა, ბატონი კახელაძე თავის თანამდებობაზე არის; არც საზოგადოებრივი აზრი, არც დამფუძნებელი კრება, არც ხალხის ხმა არაფრად არის მიჩნეული მთავრობის მიერ, და დაუსრულებლივ გრძელდება საზიზღარი დებოში და დაცინვა საზოგადოებრივ აზრზე. მე თქვენ გეკითხებით, თუ ერაძემ და მთელმა რესპუბლიკის მთავრობამ უწყის, რომ ბ-ნი კახელაძე არ არის სინდისიერი მოხელე, რომ მას არ აღმოაჩნდა მიბარებული საქონელი, რომ იგი ბოროტმოქმედია, რატომ არის, რომ არც მინისტრი ერაძე და არც მთელი მთავრობა თავიანთ სახელს არ იცავენ და რათ არ ითხოვენ ბოროტმოქმედ მოხელეს და, თუ ყოველივე ეს მართალია; მაშინ არც მთავრობის და არც მომარაგების მინისტრის გამართლება არის შესაძლებელი!

ის კახელაძე, რომელიც მთელ შევნებულ ქართველობას აჯანყებს,—ფულებში ბანაობს; ჯერ ერთი, ჯამაგირი ეძლევა საერთო რიგის გარეშე, როგორც საზოგადოდ მომარაგების სამინისტროს ყოველ მოსამსახურეს. ჯამაგირი ეძლევათ არა საზოგადო წესების მიხედვით, არამედ იმის მიხედვით, თუ როგორ მოეპრიანება ბ-ნ მომარაგების მინისტრს. როდის მივეცით ჩვენ მომარაგების მინისტრს ასეთი უფლება? ჩვენ მისთვის ამის უფლება არ მიგვიცია. ბ-ნ მომარაგების მინისტრმა ეს კარგად იცის, მაგრამ ის მაინც უნიშნავს თავის მოხელეებს 25,000 მანეთს თვეში. აქ არის თვითნებობა. ეს კიდევ ცოტაა. ბ-ნ კახელაძეს გარდა იმისა, რომ აქვს მაღალი ჯამაგირი,—ეძლევა აგრეთვე წვრილი პროცენტები.

(ამირეჯიბი: მანნიკრუპას კი ზღვაში ყრის).

ჩვენ გვაქვს ცნობები, რომ კახელაძეს ორი თვის განმავლობაში გადაუტრიალებია 105,000,000 მანეთი და აქედან ერაძის გულუხვობის გამო,—მას ჯილდოთ მიუღია 200.000 მანეთი. ნე მომ ყავს ეს ციფრები სახელმწიფო კონტროლის რევიზორების მიერ შედგენილი ოქმებიდან.

(ბ. ჩხიკვიშვილი გვაზავას: თქვე[illegible] ღებულობთ; თქვენ ერთ თხოვნი[illegible] წერაში ღებულობთ 200,000 [illegible] გვაზავა რაღასაც ეუბნება ჩხიკვიშ[illegible]

სპ. კედია. საქმე ამაში კი არ [illegible] დიდს იღებს თუ პატარას, ჩვენ [illegible] გვაქვს უწესოებასთან, თვითნებობა[illegible] დამფუძნებელმა კრებამ უნდა ი[illegible] თუ როგორი შტატებია მომარა[illegible] სამინისტროში და რამდენი იხა[illegible] ხსენებულ სამინისტროზედ,

არის მეორე რწმუნებული [illegible] მაზრაში, ვინმე შანშიაშვილი. მა[illegible] ვიზიის დროს არ აღმოაჩნდა თავ[illegible] წყობში 412 ფუთი ბრინჯი.

(შ. ამირეჯიბი. იმან სად გადაყ[illegible]

სპ. კედია. მე არ ვიცი, ეს და[illegible] რესებულთ ეცოდინებათ. გარდა ა[illegible] იმ ვე შანშიაშვილს დააკლდა 5[illegible] მანეთი ფული. აქამდის ეს ფაქტი დაურღვევია მომარაგების სამინისტ[illegible] შეიძლება, მომარაგების მინისტრი, [illegible]გორც კარგი სტრატეგი—იმ ტაქტ[illegible] ადგია, რომ ცოცხალი ძალები [illegible] ერჩინა და რომ ბოლას აქედან, ამ ტ[illegible]ნიდან უცბად დაერტყა მოპი[illegible] პირისთვის, და ყველა თა[illegible] მოხელე ერთბაშად გაეთეთრ[illegible] საზოგადოების თვალში. ჩვენც [illegible] უცდით, მაგრამ ჯერ-ჯერობით მ[illegible]რაგების სამინისტროს ამ ფაქტ[illegible] საწინააღმდეგოდ არავითარი საბუ[illegible] არ წარმოუდგენია და ჩვენ უფლ[illegible] გვაქვს ვსთქვათ, რომ ეს ფაქტებია [illegible] რომ ამ შემაძრწუნებელი ფაქტ[illegible] შემდეგ ბ-ნი შანშიაშვილი და კ[illegible]ლაძე და მათი მინისტრი ბ-ნი ერ[illegible] თავის ადგილას რჩებიან!

არის კიდევ ერთი ფაქტი, რომე[illegible] ეხება ავლაბრის საწყობს, რომელ[illegible] ვილაც ტერ-კარაპეტიანცი და კუზან[illegible]ნცი განაგებენ; ამ პირთ რევიზ[illegible] დროს არ აღმოაჩნდა. რამდენიმე ას[illegible]

ი. მაჭავარიანი: კიდევ მანნი კრუ[illegible]

სპ. კედია: არა, აქ სულ სხვა კრ[illegible] იყო. რევიზორებმა აღნიშნეს, რ[illegible] ბ-ნი კარაპეტიანცი და კუზანიანცი [illegible]ველივე ზომებს ხმარობდნენ, [illegible] ვიზია არ მომხდარიყო და არ წარმ[illegible]ბულიყო წესიერად. ისინი აღნიშნა[illegible] რომ საწყობის მდგომარეობა კატას[illegible]როფიულია და შეიძლება რესპუბლი[illegible] დიდი ზიანი მოუვიდესო.

გ. ერაძე. რამდენი ფუთი დააკლდ[illegible]

სპ. კედია. მათ დააკლდათ 205 ფ[illegible]თი ბრინჯი.

(შემდეგი იქნება).